

Mededeelingen van Huishoudelijken aard.

In afwijking van het bepaalde in de 1e alinea van art. 15 van het Regl. wordt — in verband met het stopgezet zijn van den Postcheque en Girodienst — den leden verzocht, de contributie vóór 1 December a.s. per postwissel te voldoen.

I. Verslag, over den toestand der Vereeniging.

a. Ledental.

Op 30 September 1922 bedroeg:

het aantal leden hier te lande	1276
„ „ „ in Ned.-Indië	550
Totaal	1826
Van 1 Oct. 1922 tot 30 Sept. '23 bijgekomen	140
Te zamen	1966
Van 1 Oct. 1922 tot 30 Sept. '23 afgegaan	214
Zoodat het aantal leden op 30 Sept. '23 bedraagt	1752
Waarvan hier te lande	1229
en in Ned.-Indië	523

b. Geldmiddelen.

Op 1 October 1922 saldo in kas bij den Penningmeester f 1209.36

Voorts:

T e g o e d : saldo in kas bij den Hoofdcorr. in Ned.-Indië f 116.02

Zoomede nog te innen contributie van:

70 leden in Nederland en
485 „ „ Ned.-Indië.

S c h u l d : nog te betalen aan de firma BLOMMENDAAL f 3806.92

De ontvangsten in 1922/23 bedroegen f 13606.42

Totaal f 14815.78

De uitgaven over hetzelfde tijdvak hebben bedragen „ 12950.41

Blijft in kas op 30 Sept '23 f 1865.37

Bovendien:

T e g o e d : saldo in kas bij den Hoofdcorr. in Ned.-Indië f 131.08

zoomede, nog te innen contributie over 1922/23 van:

51 leden in Nederland en

595 „ „ Ned.-Indië (waarvan door den Hoofdcorr. reeds f 1500.— zijn verrekend, begrepen onder de ontvangsten).

1923/24. I.

De schuld bij den Uitgever BLOMMENDAAL is gedelgd. De Vereeniging heeft *geen* schulden.

Voor het nieuw ingetreden werkjaar zijn geen subsidies meer aangevraagd. De ontvangen subsidie voor het afgelopen werkjaar bedroeg f 1125.—, n.l. van het Departement van Oorlog f 750.— en van het Departement van Koloniën f 375.— (het daaraan voorafgaande jaar waren de subsidies dezer Departementen respectievelijk f 1000.— en f 500.—, totaal f 1500.—).

II. Rekening en verantwoording van het Bestuur over zijn geldelijk beheer.

In de Commissie tot het nazien van de Rekening en Verantwoording van den Secretaris-Penningmeester hebben zitting gehad de heeren G. H. BIERMAN, Directeur der Eerste Nederl. Hyp. Briefbank, W. HAFKEMEIJER, kapitein der Infanterie en H. POLIS, eerste luitenant der Grenadiers.

Zij hebben, blijkens hun brief dd. 17 October 1923, verklaard de rekening en verantwoording over het boekjaar 1922/23 in orde te hebben bevonden en accoord te gaan met het gevoerde finantieele beheer.

Tevens heeft de commissie gemeend hare bijzondere voldoening kenbaar te moeten maken over de groote verandering in het beheer aangebracht, welke verandering zich afspiegelt in het finantieel resultaat, zoodat — in stede van een groot nadeelig saldo als over het boekjaar 1921/22 — een flink voordeelig saldo over 1922/23 kan worden geboekt.

III. Nieuwe Correspondenten.

Als correspondent zijn afgetreden de heeren: H. W. DUTRY VAN HAEFTEN, te Bergen op Zoom, F. L. van MAAREN, te Arnhem en L. C. H. MARCHANT, te Haarlem; terwijl als zoodanig is opgetreden de heer W. J. JELTES, te Haarlem.

IV. Nieuwe leden.

OPGAVE NIEUWE LEDEN.

Nederlandsch-Indië.

Infanterie: R. C. de Ablaing van Giessenburg, 1e Lt., Th. E. J. de Bie, 1e Lt., N. E. C. I. D. Buno Heslinga, Kap., H. M. C. van Dijk, Kap., M. Dijkstra, 1e Lt., Joh. Traas, 2e Lt., A. J. Haga, 1e Lt., J. W. G. A. Hoedt, 1e Lt., W. L. A. Hojel, 1e Lt., E. A. W. Houbolt, 1e Lt., H. A. E. Jacobs, Kap., D. R. A. van Langen, 1e Lt., H. Molenbrugge, 2e Lt., A. B. Neujean, 1e Lt. Ned. Leger, J. Plazier, 2e Lt., C. C. M. Romondt, res. 2e Lt., W. F. H. L. Simons, 1e Lt., J. J. Six Dijkstra, 1e Lt. Ned. Leger, J. R. Soesman, 1e Lt., L. P. Sormanie, Kap., B. Spruijt, 1e Lt., A. P. de Vajnes van Brakell Buijs, Kap., J. H. de Vries 1e Lt., F. N. Wensel, 1e Lt., A. J. de Wilde, 1e Lt.

Artillerie: G. N. Buijs, res. 1e lt., P. Doornbos 1e Lt., G. P. Eijken, 1e Lt., Th. J. Heijntink, 1e Lt., Mas Sardjono, 1e Lt., C. F. Mets, 1e Lt.

Cavalerie: F. Brévot, Ritmeester

Geneeskundige Dienst: M. J. Bosma, Off. v. Gez. 2e kl., J. Polak, Off. v. Gez. 1e kl.

Nederland.

's-Gravenhage: L. W. Annijas, Vaandrig Motordienst, W. C. I. ter Beek, Kolonel, P. Ct., P. Belzer, res. 2e Lt. II R. H., G. Th. Ferguson, 2e Lt. Art. N. I. L., J. Lankkamp, 2e Lt. Inf. N. I. L., H. A. M. Latour, 1e Lt. 2 R. H., Mr. J. J. Montijn res. 1e Lt. Art., H. B. van den Oudendijk Pieterse, Kap. Art., C. A. Slavenberg, Adj. o. o. techn. Opzichter b. d. Motordienst. Amersfoort: J. A. Kaub, Lt.-Kol. Art. 'sBosch: J. Sweens, res. 1e Lt. Inf., F. G. B. de Wijs, Kap. der Wielr. Breda: H. A. Deuminghoff Stelling, 2e Lt. Inf. N. I. L., J. Hoste, 2e Lt. N. I. L. Ginneken: E. S. Zeevenhoven, 2e Lt. Genie. Haarlem: J. H. van der Meer Mohr, 2e Lt. Art. N. I. L., F. S. Mennes 2e Lt. Inf. N. I. L. Kampen: R. Legger, 2e Lt. Inf. N. I. L., C. J. Vink, 2e Lt. Inf. Laren (N.-H.). H. H. A. de Graaff, 2e Lt. Art. Leiden: C. W. Harmans, 2e Lt. Inf. Oegstgeest: E. van IJsseldijk, 2e Lt. Genie. Nijmegen: J. N. van den Berg, Maj. Inf., A. J. W. J. L. Losecaat van Nouhuijs, 2e Lt. 11 R. I. Schiedam: F. J. van der Schaek, res. 1e Lt. 7e R. V. A. Utrecht: J. G. Bolomeij, 2e Lt. Genie, H. G. Hagens, 2e Lt. Inf., J. Hofs, 2e Lt. Inf., P. van der Molen, res. Lt.-Kol. 9 R. I., G. D. van der Pol, 2e Lt. 10 R. I., C. J. Valk, 2e Lt. Vg. Art., W. du Vijn, Lt.-Kol. Cdt. 1e R. V. A. Voorburg: F. M. J. Stuvet, 1e Lt. Inf., ged. H. K. S.

In het afgelopen jaar is ontvangen een nieuw verslag van den Top. dienst in Ned. Indië.

Den schenker is door het bestuur dank betuigd.

Bijeenkomst van 26 October 1923 te 's-Gravenhage.

Voorzitter: Z. Exc. Luitenant-Generaal b. d. H. KEMPER.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Ik open de bijeenkomst en heet U allen welkom in ons nieuwe vereenigingsjaar.

Terug denkende aan het afgelopen genootschapsjaar, heb ik nog namens de Vereeniging dank te brengen aan de schrijvers van de hoofdstukken in het jongste Wetenschappelijk Jaarbericht voor hun uitnemenden arbeid, en aan de Commissie van Redactie van het W. J. voor de moeite, die zij zich heeft gegeven.

Wat het nieuw ingetreden werkjaar aangaat, kan ik der vergadering mededeelen, dat — behalve de voordracht van hedenavond — ons het volgende te wachten staat:

In 't laatst van November, de kapitein KOSTER over „Verschijnselen van moreele depressie bij de oorlogvoerende legers en maatregelen ter bestrijding van dat euvel.”

In Januari, de kapitein DE MAN over „Het gewapend beton in den Stelling-oorlog.”

In Februari, de kapitein MAAS over „Bestrijding van luchtdoelen vanaf den grond.”

In Maart, te Breda, de luitenant ZEGERS over „Het gebruik van grootere wielrijdersverbanden.”

Bovendien zal een Wetenschappelijk Jaarbericht verschijnen.

Thans, Mijne Heeren, kom ik tot de punten, op den oproepingsbrief voor deze bijeenkomst vermeld.

Aan de orde is dan in de eerste plaats de verkiezing van 3 bestuursleden. Immers, ikzelf val af en verder zijn mede aan de beurt van aftreding de heeren VAN HENGEL en LAMBOUY. Mag ik de heeren Jhr. J. ALTING VON GEUSAU en CARSTENS uitnoodigen zich te belasten met het opnemen van de stemmen. Ik herinner er aan, dat wie aan de stemming deelneemt, de presentielijst behoort te teekenen.

(Tot de stemming wordt overgegaan).

De VOORZITTER: Mijne Heeren! De uitslag van de stemming is, dat zijn uitgebracht 24 stemmen, waarvan eenige verspreid, 23 op den heer VAN HENGEL, 23 op den heer LAMBOUY en 17 op den heer WIRIX; gekozen zijn alzoo de heeren VAN HENGEL, LAMBOUY en WIRIX. Van de eerste twee is het mij bekend, dat zij bereid zijn hun herbenoeming aan te nemen. De heer WIRIX zal met zijn benoeming worden in kennis gesteld.

Nu is aan de orde, Mijne Heeren, de verkiezing van een voorzitter. Ik herinner aan het bepaalde in het eerste lid van art. 19 van het Reglement, volgens hetwelk de vergadering den voorzitter kiest uit het voltallig Bestuur. Het Bestuur bestaat thans uit de heeren TEN BOSCH, FURSTNER,

HEYMAN, VAN HENGEL, LAMBOUY, KOSTER, SCHUURSMa, WIRIX en BOOTS.

(Tot de stemming wordt overgegaan).

De VOORZITTER: Mijne Heeren! De uitslag van de stemming is, dat zijn uitgebracht 25 stemmen, waarvan 1 ongelukkig, eenige verspreid en 20 op den generaal TEN BOSCH.

De generaal TEN BOSCH is op het oogenblik in het buitenland, maar ik twijfel er niet aan, of de generaal is bereid zijn benoeming tot voorzitter der Vereeniging aan te nemen.

Den stemopnemers wordt dank gebracht voor hun arbeid.

De huishoudelijke werkzaamheden zijn hiermede afgedaan, Mijne Heeren! Mij rest nu slechts den presidentshamer over te geven aan den kolonel FURSTNER, die voorloopig het voorzitterschap zal waarnemen. Ik wensch evenwel vooraf nog een paar woorden te zeggen.

In de laatste, voor eenige dagen gehouden, bestuursvergadering heb ik mijn dank betuigd aan mijn medebestuursleden voor den steun, dien ik van hen in zoo ruime mate heb mogen ondervinden bij de werkzaamheden, die het Bestuur als uitvloeisel van zijn taak had te verrichten, en vooral ook bij die, welke het zich zelf had opgelegd, om te komen tot de reorganisaties, die in den jongsten tijd haar beslag hebben gekregen. Bij die gelegenheid heb ik natuurlijk allerminst verzuimd om vooral ook onzen verdienstelijken secretaris-penningmeester te gedenken. Ik zal niet dien dank thans herhalen, maar wel stel ik er prijs op te dezer plaatse mijn erkentelijkheid te betuigen aan de bezoekers der bijeenkomst daarvoor, dat zij mij het zoo gemakkelijk gemaakt hebben onze vergaderingen geregeld, rustig en vlot te doen verlopen.

Ik acht me gelukkig de Vereeniging in zeer bevredigenden toestand in handen van mijn opvolger te kunnen overgeven. Moge ons genootschap onder zijn bekwame leiding een schoone toekomst tegemoet gaan!

Ik spreek daar van de toekomst. Vergun me met het oog daarop, Mijne Heeren, alvorens mijn plaats te ruimen, nog een kort oogenblik voort te gaan.

We leven tegenwoordig in het teeken van reclame, betoogingen en protesten. Ik wil bij mijn aftreden mijn waarschuwend stem doen hooren, dat onze Vereeniging toch niet zich late verleiden om aan dien geest des tijds mede te gaan doen. De strekking van ons genootschap is, te zijn een *studie*-lichaam; onze Vereeniging beoogt haar leden in de gelegenheid te stellen door voorlichting en onderlinge gedachten-wisseling de krijgswetenschap te *bestudeeren*; zij blijve verre van reclame en betoogingen, maar bepale zich tot rustige, ernstige, degelijke *studie*. Uit die bedoeling van ons gezelschap — ook daarop wil ik wijzen — vloeit voort, dat het de taak en de verplichting van het Bestuur is om telken jare nauwgezet na te gaan welke de onderwerpen zijn, die tot de groote vragen des tijds op krijgswetenschappelijk gebied behooren te worden gerekend; en daarnaast wie de mannen zijn, die omtrent die onderwerpen voorlichting kunnen geven. Deze verplichting nu kan het Bestuur slechts vervullen, als het is samengesteld uit dezulken, die nog midden in het leven van de krijgswetenschappelijke wereld staan, of althans zoo dicht daar nog bij, dat zij den polsslag van dat leven nog ter dege voelen.

Welnu, Mijne Heeren, wanneer men er zich rekenschap van geeft, dat ik zóó de taak en de verplichting van het Bestuur zie, dan zal men — vertrouwd ik — nog zooveel te eerder begrijpen, dat ik *voor mij* den tijd aangebroken acht om uit te treden. Ik doe dat dan ook in de overtuiging, een verstandige beslissing te hebben genomen.

Onder herhaalde dankbetuiging, geef ik den hamer over en uit daarbij mijn beste wenschen voor den voorspoed en den bloei van „Krijgswetenschap”!

Waarnemend Voorzitter: Kolonel b. d. H. J. FURSTNER. Mijne Heeren. De heeren hebben zooeven vernomen, dat onze hooggeachte voorzitter zich niet meer herkiesbaar heeft gesteld als lid van het Bestuur. Deze mededeeling zal de leden der Vereeniging evenzeer hebben getroffen als het ons zijn mede-bestuursleden heeft gedaan.

De voorzitter heeft ons de redenen ontvouwd, die hem tot dit besluit hebben genoopt. Uw Bestuur heeft verschillende pogingen in het werk gesteld om hem van zijn besluit af te brengen. Waar deze echter hebben gefaald, hebben wij ons, zij het dan ook zeer noode, bij dit besluit neer te leggen.

Generaal KEMPER! Als waarnemend voorzitter is het mij een groot voorrecht en een diepgevoelde behoefte, U in deze eerste bijeenkomst van ons werkjaar een woord van afscheid toe te roepen bij uw uittreden uit het Bestuur der Vereeniging.

Slechts 3 jaar heeft U het voorzitterschap bekleed, toch kunt U met rechtmatigen trots terug zien op hetgeen U voor de Vereeniging heeft gedaan. Reeds dadelijk na Uw optreden als zoodanig, heeft U de noodzakelijkheid gevoeld om hervormingen, zoowel in de werkwijze als in het financieel beheer, voor te stellen. Met krachtige hand heeft U deze weten door te voeren, waardoor een frissche geest in Krijgswetenschap is gekomen, een meer bevredigende gang van zaken is verkregen, en, last not least, de financieele toestand van de Vereeniging zoodanig is verbeterd dat, in plaats van met een verlies, het nieuwe werkjaar met een batig saldo aanvangt. Ook de in het vorige werkjaar tot stand gekomen reglementswijziging is grootendeels aan Uw initiatief te danken.

De leiding der bijeenkomsten was bij U in goede handen. Als goed militair uit de oude school, heeft U met ijzeren discipline vastgehouden aan de eenmaal aangenomen werkwijze. Kort, krachtig, doch daarnaast welwillend en opgewekt, dat waren de kenmerken van Uwe zoo uitstekende leiding.

Ongetwijfeld zullen alle leden der Vereeniging met mij instemmen, wanneer ik U onze groote erkentelijkheid betuig voor alles wat U voor de Vereeniging heeft gedaan.

Het Bestuur heeft vermeend die erkentelijkheid in een daad te moeten omzetten door U, generaal KEMPER, te verzoeken wel het eerlidmaatschap der Vereeniging te willen

aanvaarden. (Applaus). Moge het U in die functie gegeven zijn nog vele jaren getuige te zijn van den voortdurenden bloei van Krijgswetenschap, waartoe U zelf in zulk een hooge mate heeft bijgedragen.

Mijne Heeren, ik ben er van overtuigd dat deze mededeeling bij U allen in goede aarde zal vallen.

Mag ik den generaal KEMPER verzoeken, als eere-lid aan de bestuurstafel te blijven zitten.

De generaal KEMPER: Meneer de Waarnemend Voorzitter! Ik dank U recht hartelijk voor de zoo uiterst waardeerende woorden tot mij gericht. Ik ben door Uw uiting ten zeerste gevleid. De mededeeling van mijn benoeming tot eere-lid der Vereeniging was mij een aangename verrassing, die ik op hoogen prijs stel. Ik betuig mijn warmen dank aan het Bestuur voor de mij toegekende onderscheiding, en daarneven mijn erkentelijkheid aan de vergadering voor den bijval, waarmede de woorden van den voorzitter zijn onderstreept.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! De huishoudelijke bezigheden zijn sneller afgehandeld dan voorzien werd. Aangezien de voordracht van den heer GEEKE eerst om 8 uur zal aanvangen, stel ik U voor tot zoolang te pauzeeren. Aldus wordt besloten.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Ik heropen de bijeenkomst. Alvorens het woord te verleenen aan den spreker van hedenavond, moge ik het gebruikelijke verzoek richten tot de heeren die nog aan het debat wenschen deel te nemen, om zich bij het begin van de pauze, daartoe bij mij aan te melden.

En thans zal het mij aangenaam zijn, als de heer H. P. GEEKE zijn voordracht wil aanvangen.

DE VOORTGEZETTE OPLEIDING VAN DEN VERLOFSOFFICIER.

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Toen in Mei van dit jaar mij de uitnoodiging bereikte in deze Vereeniging

een voordracht te houden over *de Voortgezette Opleiding* van den Verlofs-officier, heb ik gemeend dit voor mij vereerende verzoek niet te mogen afslaan. En dit wel in de allereerste plaats omdat ik mij sinds geruimen tijd bezig houd met het zoeken naar een oplossing van dit zoo belangrijke vraagstuk, maar ook omdat het mij zoo gewenscht voorkwam dat in de Vereeniging van Krijgswetenschappen die voor het overgrootste deel der leden bestaat uit beroeps-militairen eens de stem gehoord wordt van een verlofs-officier, waar het gaat over een regeling waarvan de bloei van het zoo noodzakelijke instituut der res.-aanvoeders voor een groot deel zal afhangen.

Hoe meer men zich gaat bezig houden met een poging tot het ontwerpen van een schema dat kan dienen voor een regeling van de *Voortgezette Opleiding*, hoe grooter de moeielijkheden blijken te zijn die overwonnen dienen te worden. Aan den eenen kant de eischen van de vakkundige beroepsmilitairen, ontsproten aan hun overtuiging dat de kennis, voor hoogere aanvoering noodzakelijk, niet te verkrijgen is zonder een zeer degelijken theoretischen grondslag, die bewezen moet worden bij de uitoefening van den praktischen dienst. Te velde immers is parate kennis een eerste voorwaarde voor een verlangd succes. Langdurige cursussen en veelvuldige praktische oefeningen worden alzoo van die zijde beslist noodzakelijk geacht. Aan den anderen kant staan de verlofs-officiëren, die zich wel willen bekwamen voor een hooger rang, maar die in de allereerste plaats rekening dienen te houden met de eischen van hun burgerwerkkring, eischen die zoo veelvuldig schier zijn als er beroepen voorkomen, en die bij allen goeden wil vaak zullen moeten antwoorden met een non possumus wanneer zij kennis nemen van de verlangens van de beroeps-militairen. Daarbij komt dan nog dat vele verlofs-officiëren betwijfelen of een *Voortgezette Opleiding* die tijd kost, wel zoo noodig is. Deze twijfel is ontstaan doordat het vraagstuk van de *Voortgezette Opleiding* pas in den allerlaatsten tijd naar voren is geschoven. In de vijf en twintig jaren van het bestaan van het reserve-instituut is er van hooger hand nimmer

ernstig aandacht aan geschonken, zoodat men in kringen van verlofs-officiëren vaak de vraag hoort opperen of ze werkelijk zoo brood noodig is en niet voor het grootste gedeelte te danken zou zijn aan een zucht van beroeps-militairen om hun vak een moeilijkheid te geven, welke er eigenlijk niet is of ook wel aan enkele fanatici onder de verlofs-aanvoërders die zich op sleeptouw laten nemen door hun beroeps-collega's. Geen van beide meeningen wil ik hier verdedigen; ik stip ze alleen aan.

Wil men tot een oplossing komen dan zal men van weerskanten concessies moeten doen; doch hierbij mag nimmer het groote militaire belang, het verkrijgen van bruikbare verlofsaanvoërders in de hoogere rangen uit het oog worden verloren. De concessies van militaire zijde zullen moeten bestaan in het opgeven van langdurige cursussen en de leergangen die hier voor in de plaats komen op zulk een wijze in te richten dat het den verlofs-officier zelf mogelijk zal zijn een keuze te doen en hij zelf bepalen kan wanneer hij in staat is zich ter beschikking te stellen voor zijn verdere militaire vorming. Bij de vaststelling van de dagen van opkomst onder de wapenen, zoo goed als voor het volgen van cursussen dient men onderling overleg te plegen, een onderling overleg dat thans helaas nog niet zoo is als het wel wezen kon. Zoo is het overleg dat tusschen de bekende Commissie WITTEK en de reserve-officiëren bestaat, nog zeer gering. Wel zijn in die Commissie eenige reserve-officiëren opgenomen, doch de buiten die Commissie staanden vernemen van het besprokene niets en moeten zich afvragen, of de vergaderingen tot oplossing van het vraagstuk gehouden even geheim zijn als die van het Georganiseerd Overleg.

Men zal niet alleen moeten komen tot een toenadering van de zijde van de beroeps-officiëren en van die van de reserve-officiëren, maar de geheele burgermaatschappij zal moeten meewerken. Daar zal men moeten erkennen dat het blijven van reserve-officier niet is een „aardigheid” maar een plicht. De stille tegenwerking moet ophouden. Rijks-, provincie- en gemeente-autoriteiten moeten hierbij het voorbeeld geven en het hun ambtenaren mogelijk maken militaire functies

te blijven vervullen ook wanneer zij den militie-plichtigen leeftijd te boven zijn. Wanneer het zoover is zullen de hoogere aanvoerders ook getrokken kunnen worden uit de hoogere ambtenaren; daar moet het heen! De hoogere reserve-officieren moeten immers mannen zijn niet alleen van ontwikkeling, maar ook van ondervinding en takt, die gewend zijn gezag uit te oefenen. We willen hopen dat deze gevonden zullen worden niet slechts onder de hoogere ambtenaren, die voor een goed deel academisch gevormd zijn, maar ook onder de leiders van groote zaken, waarbij men naast kaufmännische kennis ook algemeene ontwikkeling mag verwachten.

Men dient er zich steeds rekenschap van te geven dat het bereiken van de hoogere rangen bij het verlofs-personeel slechts voor enkelen mogelijk zal zijn. Bij het beklimmen van den militairen ladder zullen velen blijven steken. Er zullen er zijn die weinig ambitie betoonen, slappe broeders vindt men onder alle categorieën van personen. Anderen zullen zich de handigheid om met minderen om te gaan niet kunnen eigen maken. Er zullen menschen zijn die, bij het vermeerderen van de jaren, in de burgermaatschappij niet die carrière maken, welke hun opleiding deed verwachten; al bezitten zij de noodige militaire kennis voor een hooger rang, het zou voor het aanzien van onze weermacht een nadeel zijn, wanneer zij daar een positie gingen innemen, die al te zeer onevenredig was met die welke zij in de burgermaatschappij dagelijks bekleeden. Men dient er voor te zorgen dat in de subalterne rangen van het officiers-corps geen verkeerde elementen binnen sluipen; maar nog meer dient er voor gewaakt te worden dat er geen te groot verschil bestaat tusschen den hoofd-officiersrang en de positie die een reserve-hoofd-officier in de burgermaatschappij inneemt. Het zal een enkele maal kunnen voorkomen dat een reserve-officier onder de manschappen van zijn sectie of compagnie zijn chef vindt uit zijn burgerwerkkring; het kan dan aanleiding geven tot minder gewenschte toestanden. Maar een reserve-officier moet in de burgermaatschappij steeds een positie innemen welke dergelijke wanverhoudingen uitsluit. Om dit te voorkomen moet de burgermaatschappij

meewerken om de gewenschte elementen in het leger te doen blijven; men moet het belang van de weermacht gaan inzien en men moet begrijpen dat het meer dan een aardigheid is wanneer de chef of de procuratiehouder van een groote zaak, de ingenieur van een bedrijf, het hoofd van een bestuursafdeeling res.-officier blijven, ook al is de militieplichtige leeftijd overschreden.

Wij Nederlanders zijn bij de organisatie van onze Weermacht nimmer gelukkig geweest. De zwarte draad die door onze geheele geschiedenis loopt, is dat men steeds de veiligheidspremie voor onze onafhankelijkheid te laag heeft gesteld. Ik behoef U, M. H. de slechte gevolgen van deze te ver gedreven zuinigheid niet voor oogen te houden. Want de geschiedenis, het verleden, gaat wat dit betreft over in het tegenwoordige. De zeventiende eeuw, het tijdperk van onzen bloei is er door ontsierd; wij verloren Nieuw-Nederland omdat we er niet gezorgd hadden voor de middelen van verdediging. De achttiende eeuw brengt onze weerloosheid nog verder. WANJON, in de geschiedenis van den Nederlandschen Handel, erkent de funeste gevolgen hiervan. „Toen in de achttiende eeuw Groot-Brittanje langzamerhand de eerste koloniale mogendheid werd, had men moeten zorgen voor goede weermiddelen, eerlijke ambtenaren...” Kort daarna zullen Pruisische bajonetten hier de wet voorschrijven, honderden dwingen in het buitenland het brood der liefdadigheid te gaan eten. En acht jaar later komen de Franschen hier, om wat nog over is van onze vroegere welvaart op te eischen en Nederlandsch geld te gebruiken voor het herstellen van de eigen finantiën. In de negentiende eeuw vindt men in de geschriften der deskundigen een aan ééngelouden jammerklacht over den verwaarloosden toestand van onze weermiddelen. Maar het zijn niet alleen militairen die daar over klagen. Wij beseffen, zooals FRUIN zegt in de „Drie Tijdvakken van onze Geschiedenis” dat we alleen bestaan door den naijver van machtige bureu. „Het gevoel van eigen krachten ontbreekt ons.” En dezelfde historicus zegt: „Ons volkskarakter zou moediger, voortvarender wezen, zoo wij ons als natie weerbaar en machtig voelden.”

Een erkenning dat we beter voor onze weermacht hebben te zorgen. De beteekenis daarvan is thans nog een andere dan voorheen. Toen kon zij gevaarlijk zijn in de hand van een partij, van een staatsman en een bedreiging vormen voor de vrijheid van medeburgers. Thans is het leger niet de beschermer van een bepaalde klasse, staat niet ter beschikking van de „brandkast”, maar is de wachtpost van het geheele volk. Het zal niet kunnen en willen optreden ten behoeve van de uitzetting van onze grenzen; als iets ons vreemd is dan is het zeer zeker de annexatie-bacil. Het leger is alleen de onontbeerlijke arm tot handhaving van onze neutraliteit. Het bezit van onze onafhankelijkheid is een te kostbaar iets om daar niet in voldoende mate voor te zorgen. Ieder ontwikkeld man heeft daarom den plicht mee te werken tot de bestrijding van de meening dat voorbehoeding niet noodzakelijk is. En de Regeering dient het voorbeeld te geven bij de bestrijding van tegengestelde meeningen. Helaas, ik geloof dat zij zich van dezen plicht niet steeds in voldoende mate doordrongen heeft gevoeld. Maar dit is niet het eenige wat men haar kan ten laste leggen. Niet alleen wordt teveel bij de weermacht ontredderd, maar meermalen is gebleken dat er wel plannen konden worden gemaakt, doch dat de mogelijkheid van verwezenlijking pas werd nagegaan toen de plannen wet waren geworden.

Zoo was het en zoo is het nog. Toen de Landweer was opgericht, bleek weldra dat men een schromelijk tekort daarbij had aan aanvoerders. Op de U bekende wijze heeft men toen getracht deze wonde plek te bedekken, doch dit gelukte slechts ten deele en nog gebrekkig. Bij de Wet VAN DIJK wordt heel veel toevertrouwd aan verlofsaanvoerders, men weet hoe men res.-luitnants zal krijgen, maar het vraagstuk van de reserve-hoofd-officieren is men blijkbaar pas gaan bestudeeren toen de wet er was, toen ze reeds geruimen tijd bestond. De Fransche Wet sur le recrutement de l'Armée steekt in dit opzicht gunstig bij de onze af. De Deensche dienstplichtwet, waarin aan de reserve-officieren een nog grootere rol wordt toegekend dan in de onze, geeft voor de Voortgezette Opleiding eveneens meerdere gegevens. Bij ons

is men nog zoekende, tast men nog naar het opsporen van een goede regeling. In Duitschland zou men over een nieuwe regeling boeken gaan schrijven, in Engeland zou men waarschijnlijk aanstonds een vorm vinden, in Nederland benoemt men, anderhalf jaar nadat de noodzakelijkheid van hoogere verlofsaanvoerders in de wet erkend is, ...een Commissie om eens na te gaan of ze wel te krijgen zijn: Op een vreemdeling, die onze militaire wetgeving zou gaan bestudeeren, moet een en ander wel een zonderlingen indruk maken en geen denkbeeld geven van welbewuste, goed voorbereide zorg.

Wij twijfelen er niet aan of onder onze jongelui, die thans studeeren of hun loopbaan in handel of industrie beginnen, worden er vele gevonden, die te vormen zijn tot goede aanvoerders, waaruit later de geschikte hoogere aanvoerders te verkrijgen zijn. Het is slechts de moeilijkheid hen, zoo mogelijk vrijwillig, een verbintenis te doen sluiten. Helaas staat ons leger nog te veel buiten het volk, is men niet van zijn noodzakelijke aanwezigheid overtuigd, wil men niet gelooven dat verdediging van ons grondgebied in een afzienbaren tijd noodig kan zijn. Kalme, bezadigde mannen, die in woord en schrift er op wijzen dat wij zonder weermacht gevaar loopen, dat wij een leger moeten en kunnen onderhouden dat in staat geacht kan worden een eersten stoot te weerstaan, moeten zich aan het jong Nederland laten hooren. Deze propagandisten moeten vooraanstaande mannen zijn, zoo mogelijk geen beroepsmilitairen. Dan kan men verwachten dat de Nederlandsche jongelingschap langzamerhand een andere houding zal gaan aannemen wanneer de verdediging van Nederland ter sprake zal komen, dan heeft men kans dat het denkbeeld meer algemeen post vat dat de voorbereiding voor de verdediging een plicht is waaraan geen ontwikkeld man zich mag onttrekken.

Deze propagandisten, waarvan veel verwacht kan worden, zullen hun kracht moeten zoeken in goede, koele argumenten, mooie, maar holklinkende woorden achterwege moeten laten. Onze volksaard is anders dan de Deutsche, anders dan de Fransche; in militaire kringen heeft men zich hier lang

niet voldoende rekenschap van gegeven. Men heeft er langen tijd onze nationale eigenaardigheden te zeer miskend en daardoor ook is men in de kringen van de burgerij gaan denken dat het leger een afzonderlijke kaste was. Ik zal de laatste zijn om geen bewondering te koesteren voor den voormaligen zin voor orde en tucht in Duitschland, ik vind de vaderlandsliefde en de openlijke erkenning van bewondering voor roem, die men in Frankrijk aantreft, prachtig. Maar wij voelen en uiten ons anders. De Hollandsche kalme nuchterheid is verschillend met de esprit Gaulois; het schwärmerische van onzen Oostelijken nabuur is haar vreemd. Het hooge gevoel van vaderlandsliefde kennen wij ook, al zijn er velen die zich hier niet van bewust zijn. Kalm en langzaam moet men de jongelui tot de erkenning daarvan trachten te brengen.

Ik heb hier gemeend te moeten waarschuwen voor de invoering van wat onzen Hollandsehen aard vreemd is. Hierbij heb ik echter allerminst de bedoeling dat men bij invoering van nieuwe wetten of maatregelen, die over de grenzen reeds zijn ingeburgerd, geen vergelijkingen zal moeten maken. Daar kan ook heel veel gevonden worden wat voor ons bruikbaar is. Want nagaan hoe een buurman zijn woning bouwt kan goed zijn; het slaafs volgen van zoo'n voorbeeld toont gebrek aan energie, een gemis aan eigen kennis. Vooral voor hen die buiten het leger staan kan het nuttig wezen dat men eens goed bekend maakt, tot welke opofferingen in tijd en geld andere naties bereid zijn. Die opofferingen kan men niet alleen leeren kennen door het nalezen van begrootingen, men moet ze ook opsporen in de wettelijke voorschriften, die verplichtingen op de burgers leggen welke niet aanstonds zijn om te zetten in geld, verplichtingen die voor sommigen tijd vorderen vóór men in dienst is getreden en die daarna den tijd van den gebruikelijken dienstplicht overtreffen. En daarom acht ik het van veel beteekenis eens na te gaan welke verplichtingen op de verlofsaanvoerders in andere landen gelegd worden.

In Frankrijk is niet slechts de aanvulling en dus het verkrijgen van verlofsaanvoerders in de Wet geregeld, maar men

heeft tevens reeds wettelijke bepalingen voor de Voortgezette Opleiding.

De vorming van res.-officieren wordt reeds begonnen voor de indiensttreding. Sinds 1921 heeft men op de groote scholen, op de instituten, op de colleges en de universiteiten georganiseerd een Préparation Militaire Supérieure (P. M. S.). Deze hoogere voorbereiding is vastgelegd in art. 34 van de Wet van 1 April j.l. Sur le Recrutement de l'Armée:

Une Préparation Militaire Supérieure ayant pour objet la formation de futurs officiers de réserve est constituée à l'usage des jeunes Français d'établissements d'enseignement de tous ordres (écoles civiles, facultés, universités, instituts etc.) dans lesquels le niveau moyen des études est jugé suffisamment élevé; son programme sur deux années d'études est arrêté par le ministre de la guerre d'accord avec les autres ministres intéressés.

Un règlement d'administration publique fixera la liste de ces établissements qui seront classés en deux catégories.

D'une part, ceux pour lesquelles, en raison du régime intérieur appliqué, du caractère de l'enseignement professé, de la nature des diplômes de l'état ou brevets équivalents délivrés en fin d'études, la P. M. S. sera organisée et *obligatoirement* donnée à tous les élèves.

D'autre part, ceux dans lesquels la P. M. S. facultative ne pourra être donnée qu'aux élèves réalisant déjà certaines catégories de scolarité minima, à préciser par le règlement susvisé.

De jongelui die het eindexamen van deze inrichtingen behaald hebben, zoo de bewijzen hebben gegeven van voldoende algemeene ontwikkeling, welke overeenkomt met ons eindexamen 5-j. cursus of gymnasium, de studenten aan een universiteit en die het diploma van P. M. S. bezitten melden zich aan bij de scholen voor verlofs-officieren, de pelotons d'élèves officiers de réserve. Na een half jaar kunnen zij dan bevorderd worden tot officier de réserve, in welke functie zij een jaar actieven dienst volbrengen, dus in de positie van officier blijven zij een half jaar dienen. Wanneer zij niet het vastgestelde aantal punten op het officiers-

examen behalen, dus afgewezen worden, verrichten zij een diensttijd van anderhalf jaar en genieten niet van een verkorting.

Aan de P. M. S. wordt dus een groote beteekenis toegekend. Zij is heel wat anders dan het gewone voorbereidende militaire onderwijs dat in Frankrijk ook bekend is maar weinig rechten geeft. Het onderwijs van de P. M. S. is verdeeld over een tijdvak van twee jaar en wordt gegeven door uitgezochte beroepsmilitairen in een tweejarigen cursus. Gedurende het eerste jaar volgen alle leerlingen den infanterie cursus; deze wordt ook bijgewoond door studenten in de medicijnen, de pharmacie en de tandheelkunde. Bij het tweede jaar krijgt men splitsing naar de wapens. In het eerste jaar worden 15 uren besteed aan algemeene militaire vorming, waaraan ook in het tweede jaar een gelijk aantal uren gewijd is. Dertig uren zijn bestemd voor theoretische instructie, dan volgt de practische oefening, vijf lessen worden gewijd aan de bespreking van de lichamelijke opvoeding; voor lichaamsoefening is veel tijd ter beschikking gesteld. Voor de beoefening van de gevechtsformatie der infanterie zijn vier bijeenkomsten vastgesteld, waarvoor de garnizoenscommandanten de noodige troepen ter beschikking moesten stellen. Gemiddeld vier uur per week, de vacanties daar buiten gelaten, worden zoo aan militaire oefeningen gewijd.

Het tweede jaar is voor ieder der wapens verschillend. Voor de infanterie staat de opleiding als sectiecommandant op den voorgrond. Men wordt ingewijd in de geheimen van den mitrailleur, de samenwerking tusschen de verschillende wapens wordt besproken, dus degelijk verder gewerkt. Den leerlingen wordt de gelegenheid gegeven Zondags lessen in de rijkunst te ontvangen. Ik heb vernomen dat in Frankrijk deze aangeboden gelegenheid ten zeerste wordt gewaardeerd.

Het is mij niet bekend of er tegen de werking van de P. M. S. stemmen zijn opgegaan of wel dat aan de resultaten getwijfeld wordt. Met de ontvangen voorbereiding kan men de jeugdige Franschen in zes maanden reserveofficier maken. Zij die in het bezit zijn van het diploma van de

P. M. S. doch geen inrichting van onderwijs bezocht hebben die een waarborg geeft voor een voldoende algemeene ontwikkeling, kunnen een examen afleggen waaruit deze blijkt. Bovendien heeft men nog cursussen, voor hen die niet in het bezit zijn van het bewijs van de P. M. S. doch die bij hun in dienst treden een examen in schoolvakken hebben afgelegd, die in een half jaar voorbereiden voor de pelotons d'élèves officiers de réserve. Zij kunnen daardoor hun dienstdtijd natuurlijk niet met een half jaar verkorten.

De Préparation Militaire Supérieure is mooi voor Frankrijk. Daar bestaat algemeene dienstplicht, daarom is zij aan de Lycées en de Universiteiten in te voeren. Bij ons zou het onderwijs ontredderd worden, waar maar een derde van de leerlingen eenmaal voor de vervulling van hun dienstplicht opgeroepen zal worden. Een machtige prikkel, de verkorting van dienstdtijd, is hier bovendien niet mogelijk.

De lessen aan de pelotons d'officiers de réserve sluiten zich zoo nauw mogelijk aan bij die welke gegeven worden aan de aanstaande beroepsofficieren. Beide inrichtingen vindt men in dezelfde plaatsen. Generaal DE LACROIX wijst in de Temps van 25 April j.l. op het nuttige en noodzakelijke van samenwerking bij de opleiding van beide groepen. On a cherché, en outre, à donner aux futurs officiers de réserve une formation aussi identique que possible à celle des officiers d'active. Dans ce but, les pelotons d'élèves officiers de réserve ont été accolés aux pelotons des officiers d'active. Ces pelotons (E. O. R. et E. O. A.) peuvent être fusionnés pour certaines exercices et pour certains cours. Dat de aspirant reserve-officier weinig contact heeft met den troep wordt van weinig bezwaar geacht.

Een groot voordeel, uit militair oogpunt, is het te noemen dat de officier de complément na zijn aanstelling tot officier een half jaar blijft dienen. En direct wordt een aanvang gemaakt met de voortgezette opleiding. Alle reserveofficieren verrichten in dat half jaar troependienst. In de eerste maand krijgen zij bovendien een bijzondere opleiding als instructeur en wordt hun de noodige kennis bijgebracht op administratief gebied. Veel tijd wordt besteed aan de lichamelijke

ontwikkeling. De jonge reserve-officieren, die door P. M. S., door de opleiding aan de P. E. O. R. beter sportief ontwikkeld zullen zijn dan de meeste dienstplichtigen, moeten alle oefeningen in gymnastiek etc. bijwonen en spoedig na hun in diensttreding treden zij dan als instructeur op, doch steeds onder toezicht van hun compagniescommandant. Waar ik hier vermeld dat de Fransche reserve-officier als instructeur optreedt, meen ik er direct aan te moeten laten volgen, dat dit alleen het geval is bij sport. De verdere militaire instructie is hem niet opgedragen. Daarvoor zal men hem eerst gebruiken bij mobilisatie.

Art. 49 van de Loi sur le Recrutement regelt het verdere opkomen van de verlofsofficieren. Zij kunnen in den tijd dat zij behooren tot de disponibilité en de eerste reserve, dat is dus in een tijdvak van drie jaar nadat hun eerste opkomst onder de wapenen is afgelopen, opgeroepen worden voor herhalingsoefeningen, waarvan de totale duur niet meer mag zijn dan vier maanden. De gewone dienstplichtige komt in dezen tijd voor niet langer op dan acht weken.

Art. 51 bepaalt dat gedurende de jaren waarin de reserve-officier niet wordt opgeroepen, hij op verzoek onder de wapenen kan komen, met recht op traktement, voor niet langer dan 15 dagen.

Gedurende de verplichte opkomst en het vrijwillige verblijf onder de wapenen heeft de voortgezette opleiding plaats. Wanneer deze periodes kort zijn, zal de verklaring hiervan wel gezocht moeten worden in de omstandigheid dat de reserveofficier na zijn aanstelling reeds een langere periode heeft gediend. Naast deze verplichte oefeningen heeft men de mogelijkheid open gesteld voor het vrijwillig volgen van cursussen aan de écoles d'instruction régionales. Deze scholen waren bestemd om een groote beteekenis te krijgen; juist omdat bij de nieuwe wet de perioden van opkomst voor de reserve-officieren zoo aanmerkelijk bekort zijn; van 338 tot 120 dagen. Men had ze gevestigd bij voorkeur in het garnizoen waar de staf van een armeecorps is. In 1922 is de deelname goed geweest. Het stelsel van vrijwillig cursussen bij te wonen heeft echter niet gegeven

wat men er van verwachtte. Men vindt hierover een oordeel en gegevens in de Revue Militaire Suisse van Juli 1923 no. 7. Van de 130.000 reserveofficieren hebben zich dit jaar niet meer dan 4000 opgegeven tot deelname. „C'est se leurrer d'étrange sorte que de voir en elle un succès." Ik wil deze ondervinding met het stelsel van vrijwillig bijwonen van cursussen even voorhouden aan hen, die daarvan voor ons land eenige goede verwachting hebben.

Wordt de reserveofficier bevorderd dan moet hij evenals de officieren van het actieve leger een specialen cursus volgen, die dient om de noodige kennis bij te brengen die voor de vervulling van de nieuwe functie noodzakelijk is. Bovendien wordt men opgeroepen in den nieuwen rang voor herhalingsoefeningen met de op oorlogsterkte gebrachte eenheid, waarbij men in geval van mobilisatie dienst zal moeten doen.

Voor ik van Frankrijk afstap wil ik nog even wijzen op de pogingen welke men daar doet om het verband tusschen leger en reserve-officieren aan te halen. Bij plechtige gebeurtenissen in het regiment worden de officiers de complément uitgenoodigd tot bijwoning daarvan. Zoo ook wanneer belangrijke oefeningen zullen plaats vinden, proeven worden genomen. Tot het bijwonen van corpsdiners worden zij uitgenoodigd. Men wil hen overtuigen dat zij tot het regiment geacht worden te blijven behooren ook wanneer zij met groot verlof zijn.

In een ander land is het instituut van verlofsaanvoerders van nog grootere beteekenis, evenaart het vrij wel die welke het inneemt in Zwitserland. Ik bedoel Denemarken. Wat aard van de bevolking betreft komt dit land meer met ons overeen dan Frankrijk. In Denemarken gaat men den militair meer als ambtenaar beschouwen, zooals dat in ons land ook langzamerhand geschiedt. De Denen zijn evenmin militaristisch aangelegd als het Nederlandsche volk. Het land ligt uit een militair-geografisch oogpunt heel wat veiliger dan ons land. Tot vergelijking van beide landen wil ik U even een paar cijfers noemen. Denemarken heeft een

grootte van 42.000 K.M., d.i. 1.3 maal die van Nederland, doch een bevolking van 3 millioen, tegen Nederland, laten we ruw weg aannemen, met 7 millioen. De totale begrooting van de Staatsuitgaven voor '22/'23 bedroeg in Denemarken 369.4 millioen Kronen. Voor militaire uitgaven waren hiervan bestemd 70.6 millioen Kr., waarvan 43 millioen voor het leger en 27.6 voor de marine. Wij trekken voor oorlog uit, laat ik zeggen rondweg 63 millioen. De waarde van de kroon in aanmerking genomen geeft Denemarken, in verband met het aantal inwoners minder uit dan wij, doch laten we niet vergeten dat daar 19 % van de geheele begrooting besteed wordt aan militaire uitgaven.

Om goed te kunnen nagaan welke lasten in Denemarken op de verlofsaanvoeders gelegd worden, zij het mij vergund even na te gaan hoe de dienstplicht in Denemarken geregeld is. Jaarlijks worden opgeroepen 7550 man, waarvan 1500 bestemd zijn voor den dienst bij den landstorm, waarbij men slechts 60 dagen opkomt en men geen herhalingsoefeningen heeft. Ook in Denemarken kent men het instituut van voorgeoefendheid; zij die een diploma daarvan bezitten, krijgen een verkorting van een maand op hun diensttijd; de manschappen, die opgeroepen worden voor den landstorm, kunnen van deze verkorting geen gebruik maken. Evenals bij ons heeft men in Denemarken de loting. *Voor opleiding tot adspirant-bevelvoerenden worden de meest geschikten en ontwikkelden aangewezen.*

Voor de infanterie zijn bestemd 4400 manschappen, die in twee ploegen opkomen, een sterkere in Mei, een zwakkere in September. De eerste oefeningstijd duurt 150 dagen. Boven die 150 dagen blijven voor opleiding:

a. 9 % van de sterkte, die elke ploeg in het midden der oefenperiode heeft, als kader-adspirant, gedurende twaalf maanden. De manschappen, die hiervoor aangewezen zijn, worden opgeleid tot korporaal of kornet.

b. 1120 minderen — 560 van iedere ploeg — gedurende 90 dagen.

Voor de lijfgarde worden aangewezen 440 man, die in

twee even sterke lichtingen opkomen. De eerste oefening duurt dan 305 dagen. Uit iedere ploeg worden 20 adspiranten genomen, die 7 maanden langer dienen en opgeleid worden tot korporaal of kornet.

Na hun verlengden diensttijd, hun eerste oefeningstijd alzo, te hebben doorgemaakt, gaan zij die res.-officier moeten worden als kornet naar huis. De bevordering tot 2e luitenant geschiedt tijdens de opkomst voor herhalings-oefeningen of wanneer men voor vrijwillige oefening onder de wapenen komt, waarvoor zij, wier geschiktheid gebleken is, toestemming kunnen verkrijgen. De naar huis gezonden dienstplichtigen worden in den loop van de acht jaren twee maal voor een tijdperk van hoogstens 28 dagen voor herhalingsoefeningen opgeroepen. Wanneer de opleiding niet wordt voortgezet, blijft de reserve-2e luitenant (in het actieve leger bestaat in Denemarken die rang niet) als zoodanig zijn geheelen verderen diensttijd doordienen. Voor de benoeming tot luitenant (bij ons dus eerste-luitenant) moet hij een cursus aan een luitenants-school volgen, waarvan de duur hoogstens een half jaar is en eenigen tijd praktischen dienst verrichten.

Kornets en bevelvoerenden van hooger rang kunnen, wanneer zij voldoende algemeene ontwikkeling bezitten (het examen voor de toelating tot universitaire studies dient als maatstaf) overgaan naar het vaste corps der beroeps-officieren. Zij volgen dan een cursus van 1½ jaar aan de officiers-school. De beroeps-officieren worden dus getrokken uit de verlofs-officieren.

Willen de reserve-officieren zich verbinden na hun dienstplicht-tijd reserve-officier te blijven, dan kunnen zij benoemd worden tot vaste officier der reserve, waarbij ook kunnen komen de officieren, die den actieven dienst hebben verlaten. Is men benoemd tot vaste reserve-officier, dan heeft men zich te onderwerpen aan meerdere verplichtingen. Men moet dan opkomen hoogstens 30 dagen per jaar, op tijdstippen door den M. v. O. vast te stellen en overigens wanneer het noodig mocht blijken het leger op voet van oorlog te brengen. Bovendien is men verplicht tot het uitvoeren van de admini-

stratieve werkzaamheden, welke het commando meebrengt. Wanneer men voor den hooger rang geschikt geoordeeld wordt, kan men daarvoor na 4 jaar dienst in aanmerking worden gebracht, doch moet, voor de bevordering volgt, eerst een cursus doorloopen van ongeveer drie maanden.

Men ziet, dat voor de bevordering hooge eischen gesteld worden; men begrijpt in Denemarken, dat de kennis voor hogere aanvoering niet verkregen kan worden door opkomst onder de wapenen alleen. Theoretische kennis moet de praktische uitvoering mogelijk maken. Het legerbestuur begint met hen aan te wijzen, die voor hogere aanvoering de noodige karaktereigenschappen en de gewenschte maatschappelijke standing bezitten. Wanneer de aangewezenen zich die keuze laten welgevalen, moeten zij een verdere opleiding volgen. Wordt men later in aanmerking gebracht voor luitenant-kolonel (den majoorrang kent men in het Deensche leger niet), dan moet men wederom een cursus volgen dan drie maanden.

Het Deensche volk is niet wat wij noemen militairistisch, is niet rijk, is democratisch en arbeidzaam. De S. D. A. P. heeft er vele volgelingen. Toch onderwerpt het ontwikkelde gedeelte van het volk zich aan de militaire eischen, die voor het reserve-personeel zwaar, zeer zwaar zijn. Men benoemt en bevordert geen bevelvoerenden of men moet de zekerheid hebben, dat de bekwaamheid aanwezig is. En zoo kan dan, van den jongsten reeruit tot den oudsten onder-officier, ieder ervan overtuigd zijn, dat de bevelvoerende van elke categorie voor zijn functie geschikt is. Bij een democratisch volk, met waardeering voor eigen kunnen, zal men niet gauw iemand als voorganger erkennen, waarvan men alleen weet, dat hij finantiëel krachtig is of dat zijn vader een verdienstelijk staatsburger was of is; men wil overtuigd zijn van meerdere kennis en ontwikkeling bij de persoon zelf. Daarom ook is bepaald, dat niemand tot bevelvoerende kan worden benoemd, die niet in de lagere rangen gediend heeft. Het wil mij voorkomen, dat dit voorbeeld voor Nederland navolgenswaardig is. Immers door het verleenen van den officiersrang aan personen, die buiten het leger stonden, heeft men het aanzien

van de militaire voorgangers niet gebaat, maar wel geschaad.

M. M. ik heb, zij het in het kort, de regeling van het verlofs-instituut in twee landen besproken, zooals ze sinds kort zijn vastgesteld. Men is er vrij wél gereed. Ik wil nog even vermelden eenige punten die van beteekenis zijn voor het reserve-instituut bij onze Zuidelijke bureu. Ook daar is men nog niet gereed. Immers de Wet houdende het Statuut van de reserveofficieren is door de Belgische Volksvertegenwoordiging nog niet aangenomen. Op het moment telt het Belgisch leger slechts 3001 res.-officieren, de nieuwe legerorganisatie heeft er niet minder dan 15.000 noodig! 9000 voor het 1e en 2e leger, 6000 voor de territoriale troepen. Jaarlijks zullen ongeveer 1000 reserveofficieren moeten worden gevormd. Men verwacht van de Belgische jongelui veel, doch er is, ik zou haast zeggen *daar* ook is, dwang noodig. De ontwikkelde jongelieden hebben aan den Yser getoond dat zij zijn van een stof dont on fait d'excellents conducteurs et entraîneurs d'hommes. Les générations actuelles ont une conception trop élevée de leur devoir envers la patrie, pour ne pas imiter leurs aînés en acceptant librement le devoir d'aller chercher dans les écoles de sous-lieutenants de réserve l'instruction professionnelle indispensable. Dat klinkt heel mooi, maar den stok heeft men ook laten zien. Men heeft reeds gewezen op wat de heer VAN DER VELDE voorheen heeft voorgesteld, naar aanleiding van de Wet op den Dienstplicht van 30 Augustus 1913 n.l. dat het verkrijgen van universitaire diploma's alleen mogelijk moest zijn wanneer men examen met gunstigen uitslag had gedaan voor reserve-officier en onderbreking van studie zou alleen veroorloofd zijn wanneer men een verbintenis had aangegaan als adspirant reserve-officier.

De dwang waarmee men in vorige jaren dreigde heeft inmiddels zijn intrede gedaan, door artikel 48 van de Militiewet hetwelk luidt als volgt:

„De militieplichtigen worden slechts op hun aanvraag in de kaders der reserveofficieren opgenomen. Indien echter een klasse te weinig militieplichtigen oplevert die hun opname in de scholen voor res.-onderluitnants aanvragen

om in de inrichting van het leger te voorzien, kan de Minister van Landsverdediging ambtshalve en binnen de grenzen der behoeften van de scholen voor res.-onderluitnants jongelieden aanwijzen die aan sommige door hem bepaalde studie-vereischten voldoen."

Men heeft op het moment een te kort, men tracht dit aan te vullen door opname in het corps der res.-officieren van onderofficieren, die gedurende den oorlog gediend hebben. Heel gemakkelijk is de opname echter niet door de eischen die gesteld zijn wat de algemeene ontwikkeling betreft. Ook is bepaald dat de burgerpositie der candidaten in overeenstemming moet zijn met den officiersrang, ja van gehuwden verlangt men het bewijs dat hun echtgenooten in alle opzichten de openbare achting genieten. Ik geloof, M.H. dat het een klein kunstje zou zijn deze bepalingen belachelijk te maken, doch niettemin zult U mij moeten toegeven dat de grondgedachte van dit alles goed is. Men wil aan het aanzien van den officiersrang geen afbreuk doen toebrengen, door de uniform te laten dragen door personen, die niet in alle opzichten hiervoor in aanmerking komen. Het officier zijn in tijd van vrede verlangt niet alleen praktische kennis, doch aan heel wat meer vereischten moet voldaan zijn. Dat de grondslag van alles moet zijn een zeer behoorlijke algemeene kennis, men is er in België blijkens een artikel in „Het Laatste Nieuws" van 21 Mei j.l. diep van doordrongen.

Ik wil nog op een goede instelling in België wijzen, waardoor de res.-officieren geregeld op de hoogte gehouden worden van wijzigingen in Reglementen en Voorschriften, en verder over alles wat het leger betreft. Iedere drie maanden verschijnt op last van den Minister van Landsverdediging, uitgegeven door den Generalen Staf, een „Bulletin d'Information des officiers de réserve". Behalve wijzigingen vindt men er ook mededeelingen van bibliografischen aard in en mededeelingen omtrent de organisatie van de weermacht van vreemde mogendheden. Het wordt vrij wat breeder opgevat dan de hier te lande uitgegeven Mededeelingen voor de Verlofsofficieren, waarvan de data van verschijning niet bekend zijn, waarin de datum van

uitgave zelfs niet vermeld is, waarvan de samenstellers niet genoemd worden en waarvan men soms niet weet of de uitgaven geëindigd zijn of zullen worden voortgezet. Het Belgische tijdschrift komt mij voor veel navolgingswaardig te leveren voor ons land. Zoo komt het mij voor dat de mededeelingen omtrent de weermacht van het buitenland voor onze reserve-officiëren zeer veel nut kunnen afwerpen. Te weinig weet men wat het buitenland voor zijn weerbaarheidmaking verricht; te weinig van hetgeen daar van de verlofsaanvoërders gevraagd wordt. Onze pogingen tot verbetering van het leger worden als het ware met een muur omgeven zoodat we van hieruit niet zien wat men over de grenzen doet, en men niet beseft tot welke opofferingen men daar bereid is. We kunnen daardoor onze zelfgenoegzaamheid bewaren doch bemerken onze achterlijkheid niet. En wanneer die muur eens door anderen wordt omvergehaald en men hier gaat inzien hoever men ten achter is, dan zullen geestdrift en goede wil niet bij machte zijn om den achterstand in te halen.

Zelfs in Engeland wordt bij het Middelbaar en Hooger Onderwijs de aandacht gewijd aan de vorming van goede verlofsaanvoërders. Men heeft er instructie-cursussen aan inrichtingen die door den Staat erkend zijn. De duur der cursussen bedraagt twee tot vier jaar, de instructie wordt gegeven door officieren van het actieve leger. Bij het Middelbaar Onderwijs heeft men junioren-divisies, bij het Hooger Onderwijs senioren-divisies. Na afloop wordt men geplaatst als officier bij de bijzondere reserve of wel men treedt in bij de territoriale troepen. Zij die later bestemd zijn om een leidende positie te bekleeden in de burgermaatschappij zullen dus ook in Engeland bestemd zijn om voorgangers te zijn bij de weermacht. Leerlingen die de loopbaan gekozen hebben van beroepsofficier leggen een afzonderlijk examen af voor een of meer beroepsofficieren en volgen daarna een stage van drie of vier maanden bij een bataillon. Ik geloof niet dat deze opleiding voor ons land te verkiezen is, doch ik noem haar alleen even om er op te kunnen wijzen

dat er in Engeland een nauw verband bestaat tusschen den aanstaanden beroepsofficier en de jongelui die later in de burgermaatschappij een werkring zullen aanvaarden.

M.H. ik heb lang stil meenen te moeten staan bij de vorming van reserve-officieren in andere landen. Wat hier voor ons land bruikbaar en geschikt ter invoering zal zijn, zou nagegaan kunnen worden. Ik meen over het Zwitsersche stelsel te hebben kunnen zwijgen, waar dit in zijn hoofdlijnen als bekend geacht kan worden. *In alle landen tracht men de meest intellectueelen tot een verbintenis bij het reserve personeel te krijgen.* Wanneer men voor hogere rangen in aanmerking wenscht gebracht te worden moet men zich aan een voorgeschreven opleiding onderwerpen. Aan eigen studie wordt geen vrijheid gelaten; daarvoor komt de dwang. Ik wil dit nog even duidelijk onderstrepen ter kennisneming voor hen die meenen dat wij hier bij ons den dwang buiten de regeling dienen te houden. M.H. zoo zijn er! Ik voor mij stel mij niet in hun rijen. Mijn vaste overtuiging is dat bij de voortgezette opleiding, hoe deze ook geregeld zal worden, men den dwang niet zal kunnen missen. Wil men na het voleindigen van den dienstplichtigen leeftijd reserve-officier blijven, welnu dan zal men zich moeten onderwerpen aan de voorschriften die voor het maken van bevordering gesteld zijn. Dat is de dwang; wil men dezen niet dan neemt men zijn ontslag. En hoewel ik uit kringen van reserve-officieren velen heb mogen spreken die dit dwangstelsel aanvaarden, moet ik ook vermelden dat er zijn die zich vierkant hier tegen verklaren. Dat ik niet alleen sta wanneer ik voor het dwangstelsel, laat ik het even zoo noemen, onder de beroepsmilitairen naar steun zoek, blijkt wel uit het bekende feit dat ook de generaal SNIJDERS in zijn artikel in de Verlofs-Officier van September dwang noodzakelijk acht. En diezelfde dwang is ook aanvaard door den kapitein ALTING VON GEUSAU, die in verschillende organen zich hierover reeds heeft uitgesproken. Wanneer ik mij niet bewust was dat ik omtrent het stelsel van verplichting veel medestanders zal vinden, zou ik niet verder willen gaan, nu is het anders.

Wat is voor een voortdurenden bloei van het instituut der verlofs-aanvoerders in het Nederlandsche leger in de eerste plaats noodig? Dat het wordt samengesteld uit de intellectueel ontwikkelden. Gemakkelijk zal dit niet gaan; het lokmiddel van een verkorten dienstdtijd, zelfs in Frankrijk niet onontbeerlijk, is hier niet toe te passen.

De zeer korte dienstdtijd doet zich bij het verkrijgen van reserve-officieren al zeer onaangenaam voelen. Men is hier als in Denemarken in hoofdzaak aangewezen op aanwijzing. Alleen wanneer men over zou gaan tot het heffen van een weerbelasting van hen, die op geenerlei wijze persoonlijk zich kwijten van den plicht, ieder der burgers in artikel 181 der Grondwet aangegeven, eerst dan zou men misschien een vrijwillige aangifte zien komen. Over die weerbelasting zal ik aan het slot van mijn voordracht wellicht nog een paar woorden kunnen zeggen. Voorloopig is men vrijwel beperkt tot aanwijzing. Volgens mij zal deze bij uitsluiting van anderen moeten geschieden uit hen, die in het bezit zijn van een diploma eindexamen Gymnasium, H. B. S. 5-jarigen cursus of *een daarmee gelijkgesteld diploma*. Niet in aanmerking komen de M. U. L. O. diploma's of die van het eindexamen driejarigen cursus. Onder de jongelui, die jaarlijks ingelijfd worden, komt een voldoende aantal voor, dat in het bezit is van de noodzakelijk geachte diploma's. Ik heb dezen eisch op een bijzonder zonderlinge wijze hooren bestrijden. De verhooging van kans op een verlengden dienstdtijd, alzoo werd beweerd, verbonden aan het bezit van een eind-diploma, zou als gevolg hebben, dat zeer vele ouders hun kinderen geen eind-examen zouden laten doen. Hoewel ik aan dit argument niet de minste waarde hecht, persoonlijk van oordeel ben, dat een dergelijke gedachte alleen kan opkomen in het brein van menschen, die van de waarde gehecht aan het onderwijs op een Gymnasium of H. B. S. met 5-jarigen cursus geen flauw denkbeeld hebben, heb ik naar de opinie over deze mogelijkheid gevraagd aan verschillende rectoren en directeuren. En geen enkele meende, dat de kans op verhoogden dienstdtijd ouders zou weerhouden, hun kinderen het eindexamen te laten ver-

werven. De vele voordeelen aan een goede schoolontwikkeling verbonden, zal hun een enkel nadeel, als men den verlengden diensttijd dan als zoodanig wil qualificeeren, wel doen aanvaarden. Voor het leger blijft één nadeel aan de aanwijzing verbonden bestaan, nml. dit, dat men ook onwilligen zal kunnen aanwijzen. Ik vermoed en hoop, dat dit zich slechts sporadisch zal voordoen. Bij de overgrootte meerderheid van onze jongelui verwacht ik de gezonde overtuiging, dat Nederland weerbaar moet blijven en de aanvoering van onze weermacht alleen toevertrouwd kan worden aan behoorlijk ontwikkelde mannen. Het verrichten van militairen dienst is een plicht, evenals het belasting betalen. Bij de laatste heeft men een progressie bepaald, bij de eerste zal men deze ook moeten aanvaarden. De progressie in plichten is dan afhankelijk van meerdere ontwikkeling en grootere kennis. Het is te betreuren, dat dit denkbeeld in onze tegenwoordige dienstplichtwet niet met ronde woorden erkend is; de voortgezette opleiding en de opofferingen, die men zich darrbij heeft te getroosten, zouden dan waarschijnlijk op minder tegenstand stuiten. De nadelen aan het vervullen van die meerdere plichten verbonden, moeten eenigszins vergoed worden door financiële belooningen. Ook hierin heeft men een achterstand in te halen, een achterstand, die zelfs door den tegenwoordigen slechten toestand van 's lands finantiën kwalijk verontschuldigd kan worden. Moet het niet zonderling, en fnuikend voor de ontwikkeling van het reserve-instituut genoemd worden, dat terwijl de beteekenis daarvan zoo geweldig is toegenomen, men de vergoeding aan reserve-officieren toegekend, dezelfde heeft gelaten als in den tijd van de oprichting, toen men in de verlofs-officieren niet veel meer zag dan bijloopers? Zelfs heeft men de vergoeding voor enkele categorieën ingetrokken, zelfs zijn er die voor de diensten, die zij aan het leger geacht worden te bewijzen, geen enkele belooning ontvangen en bovendien nog verplicht zijn tot het maken van onkosten. De waardeering van diensten moet men niet alleen in woorden ontvangen, woorden die vaak vergeten zijn nog voordat de mond, die ze uitgesproken heeft, gesloten is. Met betrekking

tot de voortgezette opleiding handelt men soms zeer zonderling, neemt men maatregelen, die de vraag wettigen of deze eigenlijk wel zoo brood noodig is. De meeste verlofs-officiëren zijn in de afgelopen vijf jaar vóór dezen zomer niet onder de wapenen geweest. Deze mannen werden voor de laatste herhalings-oefeningen opgeroepen en hun werd een commando toevertrouwd, na een week theoretische voorbereiding. Mij komt deze proef al bijzonder gewaagd voor.

Toen de Legerwetten van DIJK waren aangenomen heeft de Algemeene Vereeniging van Verlofs-officiëren der Nederlandsche Land- en Zeemacht aanstonds de bestudeering van de Voortgezette Opleiding op haar werkprogram gezet. Maar ook daar bleek spoedig hoe moeilijk men tot een oplossing kon komen. Het bleek zeer lastig zich alleen op het standpunt van een landsbelang te stellen. Bij de besprekingen over het onderwerp op vergaderingen gevoerd werd het maar al te vaak duidelijk dat ieder de eigen persoonlijke belangen naar voren schoof en wanneer deze dreigden in het gedrang te komen werd het vinden van een tusschenweg heel bezwaarlijk. Slechts langzaam drong het besef door dat in de toekomst door den reserve-officier meer tijd aan het vervullen van de militaire plichten gegeven zal moeten worden. Dit meerdere mag echter niet gelegen zijn in een vermeerdering van den verplichten tijd tot opkomst; integendeel, de *tegenwoordige drie weken per jaar zal men niet kunnen handhaven*. Vooral nu men onder de reserve-officiëren ouderen gaat aantreffen worden deze drie weken te drukkend gevonden; vroeger toen er onder de verlofsaanvoerders slechts bij uitzondering een gehuwde werd aangetroffen was dit anders. De tijd dien men aan de voorbereiding tot het vervullen van de militaire hoogere functie dus meer zal hebben te geven valt buiten den verplichten tijd tot opkomst. Wanneer hier over gesproken werd kwam het bij de reserve-officiëren al gauw tot verschillen. Dan leerde men twee groepen onderscheiden: de ambtenaren en de mannen die tot de vrije beroepen behoorden, over het algemeen de zakenmensen. Ik heb daarbij eens de meening hooren uitspreken dat het gevoel van plicht

tegenover de gemeenschap bij de eersten grooter is, dat daar het besef dat men tot opoffering van tijd zal moeten komen meer aanwezig is. Hoe het ook zij, men moet trachten elkander te naderen; van de zijde der militaire autoriteiten zoowel als van de zijde der burgerij zal men niet star op zijn standpunt kunnen blijven staan.

In het Februari-nummer van de(n) Verlofs officier van 1922 heeft de majoor DE GELDER een schema ontworpen van de Voortgezette Opleiding der Verlofs officieren. Hij wil deze doen berusten op:

- A. hetgeen zij *vrijwillig* doen;
- B. hetgeen zij *verplicht* zijn te doen.

Wat betreft het bedoelde onder A. wordt dan gedacht aan:

1. Het deelnemen aan systematische besprekingen over *voor te schrijven* onderwerpen in de wintermaanden, eenvoudige tactische oefeningen op de kaart daar onder begrepen.

2. Het bijwonen van voordrachten over moderne onderwerpen.

3. Het deelnemen aan tactische en kaderoefeningen bij de korpsen.

4. Het vrijwillig onder de wapenen komen.

5. Het deelnemen aan bijzondere oefeningen of detacheringen in de zomermaanden (stormschool, schietcursus, mitrailleurpeloton, patrouille-cursus, andere wapens).

6. Het deelnemen aan rijlessen.

Daarnevens kan aangewakkerd worden het beantwoorden van prijsvragen, of ook het lezen van militaire periodieken, waartoe leeskringen waren op te richten.

Wat hier nu vrijwillig gelaten wordt kan heel goed zijn voor het onderhouden van de belangstelling in militaire zaken, doch een opleiding is het niet. Ik voor mij zelf twijfel er niet aan of de majoor DE GELDER is het in dit opzicht geheel met mij eens. Ik vermoed dat hij tot zijn aangifte van het vrijwillig gedeelte alleen is overgegaan door zijn historischen zin; hij heeft met het oude niet geheel willen breken. De zwaarte van zijn schema ligt in hetgeen hij onder B. noemt, de verplichte oefeningen. Daaraan hecht hij de meeste beteekenis.

In de allereerste plaats het verplichte opkomen van drie weken per jaar of om het andere jaar zes weken, die de verlofs-officier in beginsel behoort te dienen.

Deze oefeningen zijn te beschouwen als bestemd:

1°. om de volledige geschiktheid te verwerven en te behouden voor den bekleeden rang;

2°. om de geschiktheid te verwerven voor den naast hoogereren rang.

Wanneer ik lees dat de majoor DE GELDER de verplichte oefeningen aldus beschrift, heb ik dan ongelijk als ik hetgeen hij onder A. genoemd heeft niet veel meer acht dan franje te zijn?

De majoor DE GELDER geeft vervolgens ook aan hoe hij zich de verplichte oefeningen denkt. Laat ik voor ik dit bespreek nogmaals herhalen dat ik om de reeds eerder door mij gememoreerde redenen geloof dat de tegenwoordige drie of zes weken, waarvan de militaire autoriteiten al lang afwijken, te veel zijn.

De opkomst onder de wapenen kan vallen in elk tijdperk waarin de recruten onder de wapenen zijn en wel op zoodanige wijze, dat:

a. niet te veel verlofs-officieren gelijktijdig in dienst zijn, daar elk regiment infanterie slechts drie schoolcompagnieën heeft;

b. zij successievelijk en afwisselend, hetzij bij de recruten oefeningen (eerste vier maanden), vervolg- of herhalings-oefeningen komen. In een noot geeft de ontwerper aan dat het te overwegen is of ook de recrutenopleiding bij den vrijwilligen landstorm voor dit gedeelte in de plaats kan treden.

Laat ik direct naar aanleiding hiervan een opmerking maken. Ik geloof dat van een opkomst bij een recrutenafdeeling in de eerste vier maanden weinig voordeel voor den verlofs-officier te wachten is. Een opleiding, een onderwijs kan alleen geschieden door dengene die het vak geheel beheerscht, dus door beroeps-instructeurs. En al ware het nu dat een reserve-officier, direct wanneer hij opkomt in staat zou blijken te zijn, te kunnen opleiden, dan nog zou ik

het een nadeel achten voor den recruit, wanneer men van die geschiktheid gebruik maakte, want het telkens krijgen van een anderen instructeur is verkeerd; het brengt nadeelen mee, welke men vooral bij een zoo korte opleidingsperiode als de onze niet mag riskeeren. Nu weet ik zeer goed dat het vooral voor jongere kameraden zeer nuttig, ik wil zelfs zeggen zeer noodzakelijk is, dat zij de beginselen van het soldaten-métier nog eens grondig doorloopen. Dit kan en moet gebeuren, doch daarvoor zou men hen in oefeningskampen of in oefenings-garnizoenen kunnen verzamelen. Dit zou hier iets nieuws zijn doch in Duitschland bestonden ze reeds voor den grooten oorlog en men was over de resultaten zeer tevreden. De werking en het nut ervan zijn zeer juist beschreven in een werkje van den Oberst und Kommandeur des Inf. Regiments von Winterfeldt No. 25 Karl Surén: „Der Reserve-offizier und Reserve-offizier-aspirant auf dem Truppenübungsplatz”. Ook in Duitschland, zelfs voor den grooten oorlog, had men geen voldoende aantal manschappen onder de wapenen om de vele reserve-officieren in de detail-oefeningen te laten optreden. Daarvoor kwam de onderlinge instructie in de kampen. De veelvuldig voorkomende fouten kunnen hier kalm gedemonstreerd worden, de kleinigheden in de reglementen worden beoefend, het zelfvertrouwen worden versterkt, terwijl aan de recruten-opleiding niets wordt bedorven. De twijfel aan de ongeoeffendheid van de reserve-officieren wordt bij den troep niet stelselmatig bevorderd. Komt men na een oefeningskamp te hebben door-gemaakt voor den troep, dan zal men aan zelfvertrouwen hebben gewonnen. Die opkomst kan dan geschieden bij de vervolg- of wel bij de herhalings-oefeningen. Bovendien wordt, wanneer men dergelijke oefeningskampen of oefenings-garnizoenen aanwijst, het ophoopen van te veel reserve-officieren bij den troep waarschijnlijk vermeden. Nog een woord over wat de majoor DE GELDER zegt in zijn door mij genoemde noot. Van het geven van de recruten-opleiding bij den vrijwilligen landstorm, wanneer deze in de bezuinigingsjacht het leven nog behoudt, aan reserve-officieren, moet men niet te veel verwachten. In den tegenwoordigen

tijd, nu men nog de keus heeft onder hen die zich in de mobilisatiejaren het geven van instructie eigen hebben gemaakt, heeft men hier niet genoeg reservisten voor kunnen vinden. Ieder jaar wordt het aantal kleiner. Wil men in de toekomst de instructie geheel leggen in de handen van reservisten, dan zullen daar afzonderlijke cursussen voor dienen te worden gegeven, waarop zij tot instructeur gevormd worden. De overgrote meerderheid van ons heeft voor het volgen van die cursussen geen tijd, evenmin als voor het geven van wekelijksche instructie zelve. En bovendien zou ik het voor het instituut van de verlofs-officieren geen voordeel achten wanneer in de toekomst mocht blijken dat er wel een voldoende aantal te vinden was dat voor die meerdere opoffering in tijd gelegenheid had. Want dan zou tevens het bewijs geleverd worden dat onder de verlofs-officieren er een groot aantal gevonden werd dat in de burgermaatschappij geen voldoende werkkring vond en zou men er baantjesjagers onder gaan vinden. De reserve-officieren zouden dan gerecruteerd worden uit hen die ik de officierssterren liever niet zou willen verstrekken. En daarom hoop ik dat de opleiding bij het instituut van den landstorm nimmer geheel zal komen in handen van de reserve-officieren.

De leiding van de oefeningen bij opkomst onder de wapenen van het reserve-personeel wil de majoor DE GELDER zien in handen van een *zeer* (cursiveering van mij) geschikten kapitein, liefst *niet* compagniescommandant. Wij komen daar aanstonds nog op terug, doch nu reeds kunnen we ons afvragen waar moet die kapitein, niet compagniescommandant van daan gehaald worden? Het plan is ontworpen voor de afvloeiing in werking was getreden.

De geschiktheid voor den naast hoogereren rang stelt de majoor DE GELDER zich voor te doen verkrijgen op de volgende wijze:

a. door instelling van een geconcentreerden theoretischen-practischen cursus van drie weken, waarbij om gedachte te bepalen het volgende programma wordt gevolgd:

I. Theoretisch gedeelte.

Organisatiën, gevechtsvoorschriften, tactiek . . .	24	uur
Bijzondere onderwerpen (psychologie van den soldaat, enz.)	3	„
Reglementen en Voorschriften (V. V.)	9	„
Versterkingskunst	6	„
Vaderlandsche krijgsgeschiedenis	3	„
Vestingstelsel inundatiën, mil. aandr. terreinleer, kaartlezen	3	„
Mil. wetten, straf- en tuchtrecht, oorlogsrecht . .	6	„
Hygiëne, verpleging, mil. administratie	6	„
Totaal . . .	60	uur

II. Praktisch gedeelte.

Tactische oefeningen in het terrein	18	uur
Tactische oefeningen op de kaart (ook stelling oorl.)	12	„
Uitwerken van eenv. opdr., bevelstechniek	6	„
Bijwonen van panorama of petarde-oefeningen, eq. exercitiën van andere wapens	9	„
Totaal . . .	45	uur

Dit programma kan derhalve in 15 geheele oefeningsdagen worden afgewerkt, d.i. in drie weken.

b. In aansluiting, vermoedelijk een volgend jaar, moet komen een praktische dienst of tijdens de vervolgoefeningen (15 Juli—1 Sept.) of tijdens de herhalingsoefeningen gedurende 20 dagen. De leerling vervult hier zijn dienst onder toezicht en voert hier het naast hoogere commando.

Zeer zeker zou een invoering van een stelsel overeenkomende in groote trekken met het plan DE GELDER, voordeelen, zeer groote voordeelen meebrengen. Op het oogenblik hebben we nog niets, wordt in het wilde gewerkt. De heer DE GELDER wijst er op dat het aanbeveling verdient de toelagen en de pensioenen voor reserve-kapiteins en majoors veel hooger te stellen dan thans het geval is; daar kunnen we ons volkomen mee vereenigen. Tegen zijn voorgestelden geconcentreerden theoretischen-practischen cursus wil ik

cenige bezwaren opperen. En wel in de allereerste plaats tegen de groote overlading van het theoretische gedeelte. Zestig uur verdeeld over vijftien dagen is vier uur per dag, vier college uren, waarin door de reserve-officieren in hoofdzaak zal moeten worden geluisterd. Aanvang om half acht, een half uur pauze, einde om twaalf uur. De vrees is alles-behalve denkbeeldig dat veel gchoord doch weinig opgenomen zal worden. Heel spoedig zal blijken dat de tijd te krap is aangemeten, de belangstelling zal dalen, het nuttig effect gering zijn. Gelegenheid om 's avonds het behandelde na te gaan is er niet, want na een ingespannen dagtaak verlangen de levenslustige reserve-officieren (en we hopen dat ze dit allen zijn, taaie menschen zijn onbruikbaar als aanvoerder) naar wat ontspanning, komen zij gezellig bijeen, kweeken zij, naar ik hoop, de kameraadschap aan.

De middagen worden geheel in beslag genomen door het practisch gedeelte; vijftien uur voor de vijftien dagen mogen er gerust bijgevoegd worden voor het gaan naar en het terugkeeren per rijwiel van het oefeningsterrein; de middagen van half twee tot half zes zijn daarmee bezet.

Wanneer ik bezwaren opperde tegen het plan van den majoor DE GELDER, meen ik te mogen verzekeren dat deze critiek niet haar oorzaak vindt in zucht tot tegenspraak, maar alleen voorkomt uit mijn overtuiging dat het stelsel van geconcentreerde cursussen van vijftien dagen niet aanbevelenswaardig is en op teleurstelling moet uitloopen. Men kan mij tegenwerpen dat dergelijke cursussen voor beroepsmilitairen wel bestaan en daar dan goed werken. Doch dan vergete men niet dat dezen beroepsmilitairen uitbreiding van bestaande kennis wordt gegeven, dat wat zij hooren voor hen niet heelmaal nieuw is en daardoor eerder beklijven zal. De res.-officieren krijgen voor het meerendeel nieuws te hooren. Na afloop van een cursus zal een actief officier thuis zijn dictaten nog eens kalm naslaan en bestudeeren. Het is zijn vak, zijn verdere toekomst kan voor een deel van zijn meerdere of mindere kennis van militaire vraagstukken afhangen. De res.-officier zal na afloop van een cursus zijn aantekeningen in den regel opbergen en ze waarschijnlijk

niet eer voor den dag halen voor hij de militaire jas weer binnenkort zal gaan aantrekken. Daarom acht ik de geconcentreerde cursussen voor de meesten hunner van zeer weinig waarde en zal ze liefst door iets anders vervangen en eerst wanneer dat andere absoluut onmogelijk blijkt zou ik er mijn toevlucht toe willen nemen. Dat andere zal ik zoo aanstonds aangeven. Men kan er op wijzen dat de cursussen in Zwitserland en in Denemarken wel bestaan en dat men er in het eerst genoemde land goede resultaten van ziet en er in Denemarken veel van verwacht. Maar daar is de duur van de cursussen even veel maanden als hier weken worden voorgesteld. En dat voorkomt de overhaasting, een van mijn grootste bezwaren. Wij willen hier een stelsel van voortgezette opleiding dat zoo weinig mogelijk tijd eischt; de oudere reserve-officier kan geen maanden uit zijn burger werkkring gemist worden; bovendien is in Zwitserland de burger er sinds jaren aan gewend, meer voor de defensie te offeren.

Op welke wijze ik mij zelf de voortgezette opleiding denk? Ik heb daarover een schema ontworpen, dat voorkomt in het Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad van 22 Januari 1922. Het is ongeveer gelijktijdig verschenen met het ontwerp van den majoor DE GELDER; tusschen beide is overeenkomst te vinden doch ook verschil. In de maanden die sedert verlopen zijn heb ik eenige wijzigingen als gewenscht moeten erkennen, doch in de hoofdzaken heb ik weinig of niets veranderd. Wanneer de reserve-officier ook in hogere rangen bruikbaar zal willen zijn, moet hij het verband met de beroepscollega's en met de militaire wetenschap steeds onderhouden en niet alleen gedurende de opkomst onder de wapenen even volgepompt worden met militaire kennis. Hij moet, ook wanneer hij met groot verlot is, er nu en dan aan herinnerd worden dat hij militair is en dat hij steeds gereed en geschikt moet zijn een functie in het leger te vervullen. Het leger kan dezen allernoodzakelijksten band trachten te versterken door den reserveofficier uit te noodigen belangrijke oefeningen en besprekingen bij te wonen, het kan hem verzoeken aanwezig te zijn bij plechtige gebeurtenissen als het beëdiging van pas aange-

stelde officieren, hem vragen deel te nemen aan corpsdiners, gelijk dit alreeds geschiedt in Frankrijk. De res.-officier moet voelen dat hij een integreerend deel uitmaakt van het regiment waarbij hij is ingedeeld en daar niet beschouwd wordt als een gast die zeer beleefd wordt ontvangen, doch die toch eigenlijk is een vreemdeling binnen de poorten. Van dit voortdurend houden van contact verwacht ik veel; de reserveofficier moet op de hoogte gehouden worden van de veranderingen die er in *zijn* regiment plaats hebben; wanneer er om eens iets te noemen een regiments-commandant of de commandant van een onderdeel waarbij hij dient, verplaatst wordt, moet hem daar mededeeling van gegeven worden. Gebeurt dit in den geest gelijk ik hier aangeef, dan zal de reserveofficier wanneer hij voor korten tijd opkomt zich dadelijk weer thuis voelen in *zijn* regiment, *zijn* bataljon, *zijn* compagnie.

Nu zal men mij tegenwerpen, dat is nog geen voortgezette opleiding. Volkomen juist, maar ik wil dit toch laten vooraf gaan; ik verwacht van dit voortdurend contact zeer veel. „Eendracht maakt macht.” Willen de aanvoerders in onze moderne weermacht de wapens die zij gezamenlijk zullen moeten hanteeren tot de uiterste grenzen opvoeren dan zullen zij elkaar moeten kennen, in elkaar moeten vertrouwen, zich als gelijkwaardig kunnen beschouwen, zich als gelijken kunnen begroeten. Hierdoor zullen ook de lagere rangen in de verlofsaanvoerders vertrouwen krijgen.

Ik stel mij voor dat de reserve-officier, nadat hij eerst als vaandrig den gebruikelijken tijd gediend heeft, na zijn benoeming tot officier in de eerst volgende vier jaren ieder jaar minstens drie weken zal moeten opkomen bij vervolgoefeningen of wat nog beter is bij herhalingsoefeningen. Een dezer opkomsten kan vervangen worden door een opkomst in een oefenkamp, waarover ik hierboven heb gesproken. Hij leert dus degelijk toepassen wat hij op de school voor verlofs-officieren heeft geleerd, kan leeren kennen de psychologie van den soldaat en van den troep. De verlofsofficier is dan nog op een leeftijd waarop het meerendeel van hen nog studeert of zeer zeker nog geen leidende positie bekleedt in

handel of industrie en dus elken zomer zonder veel bezwaren zich een paar weken zal kunnen vrij maken uit zijn burgerwerk.

Na afloop van deze vier jaren wordt de reserve-2e luitenant, *wanneer hij getoond heeft als sectiecommandant bruikbaar te zijn en blijkt heeft gegeven als officier te kunnen optreden*, bevorderd tot reserve-1e luitenant. In dezen rang is hij verplicht twee maal op te komen, telkens twee weken voor herhalingsoefeningen. Onder de eerste-luitenants zullen er zijn die het dienen aangenaam vinden, die het als een plicht beschouwen zich te bekwamen voor den hoogereren rang. Hen moet men trachten voor het leger te behouden, hen zorgvuldig uitzoeken en daarbij rekening houden met militaire geschiktheid, karaktereigenschappen en maatschappelijke positie. Zij worden verzocht zich te willen verbinden voor de voortgezette opleiding. Zijn zij hiertoe bereid dan volgt, nadat zij éénmaal als eerste luitenant zijn opgekomen, de aanwijzing voor voortgezette opleiding. Zij zullen dan vijf of zes jaar reserve-officier zijn. Men zou hen kunnen noemen de vaste reserve-officieren, ongeveer gelijk als in het Deensche leger. Ik meen te kunnen verwachten dat men op deze wijze een voldoende aantal zal kunnen krijgen dat zich aan de Voortgezette Opleiding wil onderwerpen. Het in dienst blijven moet aangenaam gemaakt worden, men moet duidelijk laten merken dat men het blijven op prijs stelt. Dat kan men doen merken door voor hen de dienstjaren voor het bepalen van het traktement als zij in dienst zijn te doen meetellen; voor de anderen kan het nu geldende blijven bestaan dat zij steeds het aanvangstraktement bekomen van den rang waarin zij dienen. Alleen zij die deelnemen aan de Voortgezette Opleiding worden in het genot gesteld van een toelage, die dus pas wordt uitgekeerd nadat men vijf of zes jaar officier is. Een toelage voor hen die niet van plan zijn een hoogereren rang te bekleeden komt mij niet noodzakelijk voor. Zij moeten tevreden zijn met een vergoeding voor gemaakte onkosten, b.v. een kleine kleeding-toelage in het jaar waarin zij opkomen. Ik vermoed dat zij die niet in aanmerking wen-

sehen te komen voor bevordering of dus geen verdere opleiding wenschen in hoofdzaak zullen worden gevonden onder hen die tegen hun zin zijn aangewezen voor de opleiding tot reserve-officier. Het onaangename dat men hun aandoet behoeft niet verzwaard te worden door hen te dwingen extra onkosten te maken, maar waar zij toch zoo spoedig mogelijk het leger wenschen te verlaten behoeft men hun ook geen jaarlijksche toelage te geven. Nadat zij hun tweede oefening als reserve-1e luit. hebben meegemaakt blijven zij in dien rang ter beschikking tot het vijftigste jaar, volgens de dienstplichtwet art. 43, doch komen niet meer in werkelijken dienst, behoudens in tijden van oorlogsgevaar.

Voor hen die in aanmerking willen komen voor hooger rang wordt het anders. Ik ga verder met de voordeelen door hen te genieten. Zij bekomen een jaarlijksche toelage; voor den reserve-1e luit. kan deze blijven op den voet van het bepaalde van voor den grooten oorlog; laten we aannemen dat wat toen f 300 was thans overeenkomt met f 500. Voor den reserve-kapitein zal men deze toelage hooger moeten stellen. In Denemarken is ze bepaald op 1200 Kronen. Hier zal men verder in de beurs moeten tasten en een vrij wat hooger bedrag moeten vaststellen dan het tegenwoordige.

Wanneer men zich heeft beschikbaar gesteld tot het volgen van de Voortgezette Opleiding, wanneer men zich de aanwijzing heeft laten welgevallen, dan komt de dwang, de verplichting. Dan moet men een bepaalde opleiding volgen, daar is geen ontkomen aan. Ik ben tot nu toe van oordeel dat deze het best tot haar recht kan komen in wintercursussen. Ik weet dat zeer velen hiervan zullen terugschrikken; de vroegere winterbijeenkomsten staan nog in een slechten reuk, de beroepsofficieren hebben er het land aan, de verlofsofficieren verwachten er weinig van. Maar men moet niet uit het oog verliezen dat eigenlijke wintercursussen nog niet bestaan. De voormalige bijeenkomsten van vóór den oorlog gaven los van elkander staande voordrachten, gehouden door officieren door hun bataljons-commandant

aangewezen; of zij er wat voor gevoelden deed er niet toe; het was dienst. Een corvée, waarvan men zich liefst wilde afmaken. Ik heb het zelf bijgewoond dat een officier een voordracht ging voorlezen, een vorig jaar door een ander gehouden. Bij den aanvang wist hij zelfs het onderwerp niet goed en nadat hij eenige minuten bezig was geweest, kon hij niet voortgaan omdat hij het schrift niet onteijferen kon. De grootste aantrekkelijkheid der vroegere bijeenkomsten bestond dan ook uit het gezellig samenzijn na afloop. En ook de tegenwoordige winterbijeenkomsten kunnen nog niet aan het beoogde doel beantwoorden, al is een zeer groote verbetering in vergelijking met vroeger te constateeren. Maar ze zijn nog niet ingericht voor de voortgezette opleiding; hoogstens kunnen zij het nieuwe dat de laatste jaren is ingevoerd bekend maken en het contact tusschen leger en reserve-officieren wat aanhalen. Een bepaalde lijn was er in het afgelopen jaar niet altijd in te herkennen; het oude systeem van aanwijzen door den korps-commandant van voordragers, die niets voor hun taak gevoelden, is hier en daar geconstateerd. Het is voorgekomen dat een luitenant die een voordracht hield, duidelijk blijk gaf de te behandelen stof absoluut niet te beheerschen, zoodat het pijnlijk werd hem aan te hooren. Enkele reserve-officieren kwamen na dezen verloren middag niet terug. Daardoor was het aantal deelnemers bij het sluiten der winterbijeenkomsten in sommige plaatsen vrij wat minder dan bij den aanvang. Aan het houden der bijeenkomsten zit heel wat meer vast dan de bloote verzekering dat de regeling met ernst is ter hand genomen. Wil men er goede resultaten van verkrijgen dan moet de algemeene regeling in een hand zijn, dan moet van boven af bepaald worden waartoe de cursussen dienstbaar gemaakt moeten worden, welke stof behandeld zal dienen te worden, terwijl zij die de cursussen leiden met de allermeele zorg moeten worden uitgezocht. Bij de deelnemers moet men een splitsing maken tusschen ouderen en jongeren. De bataljons- en compagniescommandanten hebben voorlichting van anderen aard noodig dan de reserve-2e luitenants. Nu is het voorgekomen, dat reserve-

officieren met meer dan twintig dienstjaren gezeten waren naast den jongeren 2e luitenant die in zijn officiers-loopbaan nog geen paar zolen versleten had. Wanneer dus de te behandelen stof goed is aangegeven, de leiders met zorg zijn uitgezocht, zoodat ze allen met hun taak zijn ingenomen, een splitsing onder de deelnemers is gemaakt, dan kan men er nog wat goeds van verwachten. In Frankrijk heeft men een leiddraad voor de officieren die met het houden van voordrachten belast zijn. Het voorlezen van reglementen is ontraden, deze moeten critisch worden besproken, het waarom moet duidelijk gemaakt worden, voorbeelden uit de praktijk, uit de oorlogs ondervinding moeten toelichting geven, hoofdzaak en bijzaak moeten duidelijk onderscheiden worden. Dan kan een droog reglement levendig worden gemaakt. En zoo worden hier ook voordrachten gehouden; ze zijn er geweest waar ieder voldaan werd, maar algemeen zijn ze nog niet. Ook de tegenwoordige wintercursussen kunnen zoo hun nut afwerpen. Het zou dan aanbeveling verdienen steeds denzelfden officier met het houden van een cursus te belasten, waardoor de eenheid zeer bevorderd zou worden. Men vergete niet, dat die voordrachten niet zijn grepen uit de hoogere militaire wetenschap, dat hier niet de moeilijkste problemen uit de strategie of taktiek behandeld moeten worden, maar dat er voor de aanstaande kapiteins en majoors alleen de nog altijd eenvoudige kennis noodig voor den compagnies-commandant of bataljons-commandant moet worden bijgebracht. Een hoogstaand militair heeft mij eens gezegd dat het uiterst lastig is om de alleszins geschikte officieren hiervoor te verkrijgen; hij meende dat de benoodigde personen hier nog voor gevormd moesten worden. En zeer zeker is het geven van voorlichting van onderwijs, niet ieders taak, doch waar thans de officiersrangen worden ingenomen alleen door A-menschen twijfel ik er geen moment aan of ze zijn te vinden. Doch nu doet zich weer een ander bezwaar voor; deze alleszins voortreffelijke voorgangers hebben het bij de tegenwoordige vredesorganisatie allen zóó volhandig, worden door den troependienst zóó in beslag genomen, dat zij voor iets anders

geen tijd over hebben. Daarom vind ik de afvloeiing een ramp voor het moderne leger. Men heeft zich bij het bepalen van de officierssterkte alleen rekenschap gegeven van de vraag wie dienst moesten doen bij den troep; wie daar niet gebruikt moest worden was overbodig. Dat de beroeps-officier in de nieuwe weermacht nog een andere taak had dan alleen het africhten van recruten en het geschikt maken van den veldsoldaat, daarvan heeft men zich niet voldoende rekenschap gegeven. En tal van beroeps-officiëren zouden in het leiden van de reserveofficiëren een taak kunnen vinden, die hun geheele werkkraft vordert. Ik geloof dat de tot het uiterste doorgevoerde inkrimping van het korps beroeps-officiëren verderfelijck zal werken voor de verdere ontwikkeling van de verlofs-aanvoeders. Men kan toch niet verwachten dat mannen die van 's morgens zeven tot 's middags vijf uur dag aan dag bezig zijn met de vorming van den soldaat, 's avonds bereid en geschikt zullen zijn zich te wijden aan de verdere vorming van reserve-officiëren. Ook daarvoor is voorbereiding noodig. Hoe kan men aan de benoedigde officieren komen? Ik ben vrijwel overtuigd dat in deze vergadering deze waarheid algemeen bekend is; doch het is noodig dat ze ook hier buiten eens vernomen wordt. Bij den staf van een brigade infanterie heeft men een kapitein-adjutant; zijn dagtaak is bezet; ook die van den regiments-adjutant. De kapitein van den bataljons-staf, die toegevoegd is aan den indeelings-districtscommandant, heeft voldoende werk en kan zich met de res.-officiëren niet bemoeien, de twee luitenants van den regimentsstaf zijn bestemd voor speciale diensten en kaderopleiding; verder heeft men drie kapiteins, commandanten van een school-compagnie, die hun twee luitenants geen dag kunnen missen en de kapitein van de opleidings-compagnie, die zijn officieren ook noodig heeft. Waar haalt men bij de infanterie de instructeurs, de leiders van de res.-officiëren van daan? Heb ik ongelijck gehad met mijn bewering dat er bij de tegenwoordige vredesorganisatie geen officieren voor de verdere bekwaming van de verlofs-aanvoeders te vinden zijn? Men heeft de nieuwe taak die voor de beroepsofficiëren bestemd

was, gladweg over het hoofd gezien, men heeft juist toen men zich bewust moest toonen dat men voor de nieuwe weermacht de bouwmeesters moest hebben, zooveel verwijderd, dat er voor den opbouw geen mannen overbleven. Men erkende overal dat men de reserve-officieren wel voor hun taak bekwaam zou maken, maar vergat intusschen dat voor dit werk ook personen noodig zijn.

Zoo zullen de tegenwoordig bestaande wintercursussen genoodzaakt worden hun kwijnend bestaan verder voort te zetten. Wel waren ze nog niet voor de voortgezette opleiding bestemd, maar met de veranderingen welke ik hoven beschreef, zouden zij toch meer rendement kunnen opleveren en hun werk doen in afwachting van een meer verder gaande regeling.

Want voor hen die zich bereid verklaard hebben voor de voortgezette opleiding in aanmerking te komen, die dus kapitein willen worden en hun geschiktheid als sectiecommandant reeds hebben bewezen, zou ik in de toekomst afzonderlijke wintercursussen willen zien ingesteld in de maanden November tot en met April. In dit tijdvak moeten gehouden worden 12 bijeenkomsten, ieder van twee uur, in het geheel dus vier en twintig uur per jaar. Gedurende vier achtereenvolgende jaren *moeten* deze cursussen worden bijgewoond, zoodat er 96 uren aan de opleiding worden besteed. De leiding moet zijn in een hand, d.w.z. de voordrachten worden gehouden door denzelfden kapitein of majoor. Deze houdt de cursussen in verschillende plaatsen, is als het ware wandel-leeraar. De uren voor de cursussen bestemd, moeten natuurlijk vastgesteld worden in overleg met de deelnemers. Zij worden gehouden op verschillende dagen zoodat zij die op een bepaalden dag niet kunnen deelnemen, een anderen dag vinden waarop zij wel tot bijwoning in staat zijn. Doordat er dus in grootere plaatsen op verschillende data les wordt gegeven, zullen de cursussen niet overvol zijn. Voor iederen cursus zou ik een bepaald maximum als deelnemers willen doen vaststellen, b.v. niet meer dan twintig. Dan kan er contact bestaan tusschen dengene die de opeiding geeft en hen die ze bijwonen. Het

moet geen vragen en antwoorden spelletje worden, allerminst zou ik dat verkieselijk vinden, maar aan den anderen kant moet de leider ook langzamerhand te weten komen wat hij aan zijn toehoorders heeft. Tot dusver is dit bij de tegenwoordige bijeenkomsten absoluut uitgesloten. De te behandelen stof kan overeenkomen met wat de majoor DE GELDER in zijn schema heeft aangegeven voor zijn theoretischen cursus, waar hij zestig uur voor uittrekt. Ik heb voor deze stof zooals gezegd is in vier jaar tijd 96 uur beschikbaar. De meerdere uren maken dat er kalmer gewerkt kan worden en er meer tijd overblijft voor het beoefenen van tactische opdrachten, die thuis overdacht en op de bijeenkomst besproken kunnen worden. Voor het thuis overdenken is in het stelsel-DE GELDER geen gelegenheid. Ieder jaar wordt door den leider een verslag uitgebracht aan de autoriteit met het algemeene toezicht op de bijeenkomsten belast. Nadat de bijeenkomsten vier achtereenvolgende jaren zijn bijgewoond, wordt over de deelnemers een rapport uitgebracht en meegedeeld of hun theoretische kennis voldoende geacht kan worden voor den kapiteinsrang. De vele tactische opdrachten die behandeld zijn en waarbij alle reglementen ter sprake kunnen komen zullen een goeden grondslag voor dat rapport vormen. De voordeelen van op dergelijke wijze ingerichte wintercursussen acht ik zeer groot. In de eerste plaats wel omdat alles kalm besproken zal kunnen worden en dan ook omdat het contact met de militaire wetenschap ook bewaard blijft gedurende den tijd dat men niet onder de wapenen is. De militaire autoriteit zal zich over deze cursussen niet te beklagen hebben. Als de noodzakelijke kennis bijgebracht kan worden in een geconcentreerden cursus van zestig uur kan zij het zeker op een wijze als ik hier heb aangegeven. Maar nu moet men de vraag onder de oogen zien of het de overgrootte meerderheid van de verlofsofficieren mogelijk zal zijn dergelijke cursussen bij te wonen. Zij zullen gedurende vier winters om de veertien dagen een avond voor hun militaire verdere ontwikkeling moeten open houden. Ik geloof dat dit zeer goed mogelijk is, wanneer het in onderling overleg geschiedt. Het geval zal zich natuurlijk ook wel eens

voordoen dat iemand om zeer acceptabele redenen verhinderd zal zijn. In Frankrijk geeft men in dat geval een afdruk van het behandelde. Waarom zou dat hier niet kunnen? Het kan natuurlijk ook zijn dat in een jaar deze verhinderingen zoo vaak voorkomen dat ze storend werken op de verdere militaire ontwikkeling. Is dit werkelijk het geval dan zou men voor hen die hierdoor getroffen worden, kunnen bepalen dat zij in plaats van vier jaar de cursussen vijf jaar hebben te volgen. De verplichte opkomst onder de wapenen zou ik voor hen die aan de cursussen deelnemen, willen laten geschieden eens in de twee jaar voor den tijd van twee weken. Na afloop van den cursustijd worden zij opgeroepen voor drie weken; dan wordt hun onder toezicht het commando gegeven voor den hooger rang. Heeft deze opkomst plaats gehad, dan ontvangen zij de mededeeling of zij al of niet in aanmerking kunnen gebracht worden voor bevordering. Komt men niet in aanmerking voor bevordering dan wordt men ontheven van de verplichting tot verder opkomen onder de wapenen, de toelage wordt ingetrokken en men blijft ter beschikking krachtens het reeds aangehaalde artikel uit de Dienstplichtwet.

Is men bevorderd tot kapitein dan komt men in het eerste jaar nadat de bevordering heeft plaats gehad tot het verrichten van praktischen dienst onder de wapenen, en vervolgens om de twee jaar telkens voor den tijd van twee weken. De kapiteins dienen nog meer dan de reserve-luitenants het contact met het leger te behouden; om dit te bewerken worden ook voor hen vervolgcursussen ingesteld, die bestaan in het bijwonen van oefeningen op de kaart eens in de maand gedurende de wintermaanden van November tot en met April. Verder zullen zij verplicht zijn elk jaar dat zij niet in werkelijken dienst worden opgeroepen deel te nemen aan kaderoefeningen in het terrein gedurende drie dagen in de zomermaanden. Al deze oefeningen zijn er op gericht de kapiteins te bekwamen voor den majoorrang. Van de kapiteins wordt dus meer verlangd dan van de reserve-luitenants. Maar zou het verplicht stellen van een avond per maand in den winter voor hen een te groot

bezwaar zijn? Het zijn mannen die lust in hun militaire functie hebben. Zij kunnen best bij hun burgerwerkkring er eens in de maand een avond tusschen uitbreken. En het drie dagen opkomen wanneer ze niet voor de verplichte twee weken worden opgeroepen zal voor hen ook geen bezwaar zijn. Men moet niet vergeten dat men in de toekomst aan reserve-kapiteins een vrij wat hoogere toelage zal dienen te geven dan thans het geval is. Wanneer de kapiteins blijk hebben gegeven voldoende geschiktheid en ervaring te bezitten in de leiding van een compagnie, worden zij voor hun opkomst onder de wapenen gedetacheerd bij andere wapens, ten einde daar als toeschouwer de oefeningen bij te wonen.

Een bezwaar zal er bij velen bestaan tegen de verplichting om slechts twee weken in de twee jaar op te komen; men vergete echter niet dat de reserve-kapiteins huisvaders zijn. Hen te verplichten tot een opkomst van twee weken per jaar zou maken dat zij jaren achtereen hun geheelen verloftijd zouden moeten besteden aan den militairen dienst. Daarentegen wil ik hen wel de verplichting opleggen iederen winter cursussen te volgen. Daar wordt dan de grond gelegd voor de meerdere kennis die men van een bataljonscommandant zal kunnen eischen. De bevordering tot hoofd-officier heeft plaats bij keuze. Ik vestig er nogmaals de aandacht op, dat hierbij nog op andere dan militaire eischen gelet zal dienen te worden. Alleen voor hen acht ik een aanvullings-cursus noodzakelijk. Deze is minder bezwaarlijk voor den majoor-rang dan voor den rang van kapitein. In de eerste plaats wel omdat het aantal van hen die hier toe zullen aangewezen worden, zooveel kleiner is en dan vervolgens omdat zij die voor de hoofd-officiersrangen in aanmerking willen komen hier ook wat meer voor over moeten hebben. Op de winter-cursussen kunnen zij al heel wat gehoord hebben. Stel dat men in de toekomst tien jaren kapitein zal blijven. Dan hebben zij zestig cursus-avonden meegemaakt, doch nu wil ik aannemen dat door verhindering tien avonden gemist zijn, dan houdt men toch nog vijftig bijeenkomsten over. Het spreekt van zelf dat deze uitstekend moeten zijn en als het

ware gegeven zullen worden door de professoren in de militaire wetenschap, bij voorkeur door hen die de Hoogere Krijgsschool hebben doorloopen. Daardoor zal men op dezen geconcentreerden cursus, ik schrik bijna van den naam, die mij uit de pen is gevloeid, geen overhaasting of overlading kunnen hebben. Ik acht het van het grootste gewicht dat de compagniescommandanten in hun bataljonscommandant iemand zien, waarvan zij weten dat deze beschikt over meer militaire kennis; zij moeten zich aan zijn aanwijzingen onderwerpen in de volle overtuiging dat hij niet alleen een man is met meer dienstjaren, dus met meer praktische ervaring, maar ook omdat zij weten dat deze ervaring wordt aangevuld met meer theoretische kennis. En die wetenschap verkrijgt men toch niet doordat men zich langer ter beschikking blijft stellen doch wel omdat men zich meer tijd en moeite gegeven heeft, men zich dieper in de verschillende vraagstukken heeft ingewerkt. De bataljonscommandant dient boven den gemiddelden compagnies-commandant uit te steken niet slechts doordat hij boven op een paard zit.

Misschien zijn er onder U enkelen die kennis hebben genomen van hetgeen ik, ongeveer anderhalf jaar geleden, in het Provinciaal en Stedelijk Utrechtsch Dagblad heb voorgesteld. Waarschijnlijk zullen zij dan hebben opgemerkt dat ik hier gekomen ben tot eenige afwijkingen. Ik heb hier niet verdedigd het gewenschte om den reserve-officier te verplichten tot deelneming aan wintercursussen gedurende de eerste jaren na zijn benoeming. Ik ben hiervan terug gekomen om de volgende redenen :

1°. Voor pas benoemde reserve-officieren is het leeren van de praktijk van meer belang dan het luisteren naar theoretische lessen. Zij komen sinds kort van de scholen voor verlofsofficieren. De geschiktheid als sectie-commandant moeten zij in de praktijk verkrijgen. Daarom komen zij in de eerste jaren na hun benoeming ieder jaar op. Zijn er te veel dan vereenigt men een gedeelte van hen in de oefenkampen.

2°. Velen hebben geen lust verder te stijgen op den

militairen ladder. Hen te dwingen bijeen te komen op winteravonden zou hen brengen tot lijdelijk verzet.

3°. Ik acht het niet noodzakelijk aan de pas benoemde reserveofficieren een andere toelage te geven dan noodig is voor het onderhoud van hun uitrusting. Men kan dus geen andere opoffering van tijd van hen verlangen dan het opkomen in werkelijken dienst.

4°. Het instellen van cursussen voor de jongere officieren vermeerdert het aantal instructeurs op zulk een wijze dat ieder beroeps-officier als zoodanig zou moeten worden aangewezen ook dit komt mij voor, niet gewenscht te zijn.

Ik heb in mijn schema dat ik hierboven heb aangegeven zooveel mogelijk den dwang trachten te ontgaan. Geheel dezen buitensluiten is mij niet gelukt; ik geloof dat deze dwang nimmer in eenig militair stelsel ontbeerd kan worden. Bij het in dienst komen wordt men reeds aangewezen tot het volgen van den cursus op de school van verlofs-officieren. Wil men voor bevordering in aanmerking gebracht kunnen worden dan begint de dwang weer. Men is vrij zich hieraan te onttrekken, doch laat men zich die aanwijzing welgevallen, dan *moet* men zich de bepalingen, omtrent de voortgezette opleiding te maken, laten welgevallen. Dan komt dus weer de dwang, maar deze keer heeft men hem vrijwillig op zich genomen. Ik acht dit juist. Men bedenke dat voor de aanvoering van een compagnie in de allereerste plaats toewijding noodig is en deze is beslist niet te verwachten bij hen die men ondanks gebleken afkeer dwingt. Iemand dien men dwingt compagnies-commandant te worden tegen zijn zin, zal de geheele compagnie bederven.

Wanneer we in dezen tijd bijeen zijn, is het onvermijdelijk dat de finantieele zijde van het onderwerp dat ter sprake wordt gebracht ook vermeld wordt. Ik wil dit daarom ook even aanroeren, meer niet. Het is mij niet mogelijk bij eenige benadering na te gaan welke kosten verbonden zijn aan de verdere vorming van het verlofs-officieren-instituut. Ik geloof dat ook de regeering zich tot dusver aan

een begrooting hiervan niet heeft gewaagd. Ook ben ik overtuigd dat men door het geven van hogere commando's aan verlofs-aanvoerders kan komen tot bezuiniging. Maar men moet nooit uit het oog verliezen dat deze verandering toch ook geld zal kosten. Het is te hopen dat de regeering spoedig eens laat vernemen op welke wijze zij de tegenprestatie denkt te geven voor de diensten die zij in zoo veel grootere mate van de reserve-officieren vraagt. Men moet zich bij de te treffen regeling er goed rekenschap van geven dat het nog moeilijker is goede reserve-officieren te behouden dan ze te krijgen. Zelfs in dezen tijd van bezuiniging zal men ten opzichte van het reserve-personeel tot meerdere uitgaven moeten besluiten. Waar men van bezuinigen spreekt zou het misschien beter zijn deze pogingen te herleiden tot een streven naar een meer rechtvaardige verdeling van de zoo drukkende lasten. Zij die door onze loting worden aangewezen om een niet geringen tijd van hun leven te besteden aan den militairen dienst, worden geweldig zwaarder belast dan hun even geschikte medeburgers die een hooger nummer uit de bus halen. Om deze ongelijkheid eenigermate uit den weg te ruimen zou ik hier de vraag willen doen of het niet gewenscht is over te gaan tot het instellen van een weerbelasting voor hen die door het lot vrijgesteld worden van den militairen dienst. De mogelijkheid bestaat dat daardoor niet slechts inkomsten in de schatkist vloeien doch ook dat hierdoor vele jongelui bewogen zullen worden een verbintenis te sluiten omdat zij daardoor bevrijd zullen worden van het betalen van een belasting, waaraan zij tot hun vijftigste jaar onderworpen zouden kunnen worden.

M.H. Ik vlei mij niet dat het onderwerp hedenavond door mij besproken in al zijn uitgebreidheid door mij is aangegeven. Ik heb gepoogd aan te geven wat men in sommige andere landen voor de vorming van reserve-officieren doet en hoe men bij ons volgens mijn persoonlijke meening den weg kan vinden die tot een voortgezette opleiding voert en den reserve-officieren het mogelijk zal maken ook de hogere rangen meer naar behooren te vervullen. Voor ik eindig wil

ik nog eenige opmerkingen maken naar aanleiding van een plan dat door de A. R. K. O. aan den Minister van Oorlog is aangeboden.*) Men kan het vinden in het Orgaan der Vereeniging van December 1922. Aanvankelijk heb ik voor de denkbeelden die daarin worden aangegeven zeer veel gevoeld. Wanneer ik er thans eenige bedenkingen tegen wil opperen dan ontspruiten deze aan mijn meening dat de tijd die door de voorstellers van het A. R. K. O.-plan van de reserve-officieren gevraagd wordt, zóó uitgebreid is, dat velen hierdoor in ernstig conflict zullen komen met de eischen van hun burgerbetrekking en van hun huisgezin.

In de voorstellen staat te lezen dat alle reserve-officieren verplicht zijn tot het verrichten van praktischen dienst in hunnen rang gedurende drie weken om de twee jaar. Dit zou nog kunnen gaan, ofschoon hier, gelijk ik al heb doen uitkomen, bezwaren tegen zijn. In het plan dat ik ontvouwd heb, heb ik alleen voor de tweede luitenants vastgehouden aan de drie weken; voor de eerste luitenants die niet voor bevordering in aanmerking willen komen acht ik een opkomst van twee weken en dan twee maal meer wenschelijk. Doch dan gaan de voorstellers voor hun theoretische cursussen vrij wat verder. Zij bepleiten de verplichting dat de reserve-officieren gedurende de maanden October tot en met Maart een minimum van 44 lessen zouden moeten bijwonen. Dat is dus iedere week een les van twee uur. Van de benoeming tot reserve-luitenant af tot laat ik zeggen het vijftigste levensjaar zou men dus iederen winter een avond per week voor den militairen dienst moeten afzonderen. Dit komt mij M.H., wel een beetje te erg voor.

Bij de verdere opleiding worden de verlofs-officieren ingedeeld in de volgende vier categorieën:

1°. Tweede- en eerste-luitenants tot en met zes jaar dienst als officier;

2°. Eerste-luitenants met meer dan zes jaar dienst als officier;

*) Voor de korte bespreking van het A. R. K. O.-plan ontbrak mij op de vergadering de tijd. Ik heb gemeend haar hier niet achterwege te moeten laten.

3°. Kapiteins tot en met 4 jaar dienst als zoodanig;

4°. Kapiteins met meer dan 4 jaar dienst als zoodanig.

In mijn plan in de Utrechtsche Courant gepubliceerd, was ik gekomen tot een verdeeling in drie categorieën. Bij nadere besprekingen met anderen gevoerd ben ik hiervan teruggekomen. De indeeling door de A. R. K. O. heeren voorgestaan, komt mij te gekunsteld voor. Waarom worden b.v. de kapiteins verdeeld in twee categorieën? En dan, waar moeten al de instructeurs voor deze vele cursussen noodzakelijk van daan gehaald worden?

Het programma van de te behandelen stof voert mij ook tot het doen van eenige vragen. Ieder jaar moeten op den cursus bestemd voor de jongste officieren twee uur besteed worden aan militaire pedagogie en twee uur aan militaire hygiëne. Zullen deze uren niet aanleiding geven tot heel veel gepraat in de ruimte? Gedurende de zes jaar die zij de cursussen zullen volgen moeten zij hier in het geheel twaalf uur over hooren ooreeren. Het komt mij voor wat te veel te zijn. Zoo krijgen ook de eerste luitenants twee uur te hooren ieder jaar over paardenverzorging. Heel mooi, zeer wensche-lijk, maar is dit beslist noodzakelijk? En wat niet noodzake-lijk is moet vermeden worden.

Er zullen er zijn die door hun burgerwerkkring niet in staat zijn de theoretische cursussen bij te wonen. Op hen wenscht men de verplichting te leggen ieder jaar drie weken op te komen of zes weken in de twee jaar. Het komt mij voor dat ook deze druk te zwaar is. Wanneer eindigt de tijd waarin men niet moet opkomen. Waarschijnlijk zal men hen deze verplichting toch niet willen opleggen tot het vijftigste jaar?

Verlofsofficieren, die vrijstelling krijgen van de wintercursussen, moeten centraal vereenigd worden in een brigade- of divisie cursus. Hoelang zal de duur hiervan zijn en zullen deze leergangen ieder jaar gehouden worden? Gezien de stof die in het ontwerp is aangegeven zal de duur hiervan zeker langer zijn dan drie weken. Het plan van de A. R. K. O. komt mij voor veel te bevatten dat te zeer den stempel draagt van de studceerkamer; te weinig is rekening gehouden met de eischen van de burgermaatschappij.

Moge het de Commissie-WITTERT gegeven zijn een oplossing te vinden voor het zoo geweldig moeilijke vraagstuk hoe de voortgezette opleiding voor reserve-officieren kan geschieden, een oplossing die aanvaard kan worden door de militaire autoriteiten en de burgermaatschappij.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Wij zullen een 10-tal minuten pauze houden.

De VOORZITTER: Er zijn 8 heeren bij mij ingeschreven, die naar aanleiding van het gesprokene nog het woord willen voeren. Met het oog op den beschikbaren tijd, kan ik ieder hoogstens 15 minuten geven.

Ik vertrouw echter dat niet allen van dit maximum zullen gebruikmaken, ten einde de bijeenkomst op een niet al te laat uur te kunnen sluiten.

Wellicht ten overvloede maak ik de debaters attent op art. 30 van het reglement, waarbij zij gehouden zijn het door hen gesprokene — gereedgemaakt voor de pers — binnen 4 dagen aan den Redacteur te doen toekomen.

De heer VAN DAM VAN ISSELT: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! Het onderwerp, dat ons hedenavond bezighoudt, vormt een legerbelang van de eerste orde, waarvan de beteekenis na 1914 door invoering van de legerwetten POP-VAN DIJK nog zeer toegenomen is. Ik stel er daarom prijs op, nopens enkele punten deel te nemen aan het debat.

Om die nog verhoogde beteekenis in vollen omvang te beseffen, behoeven wij slechts te vergelijken de wijze, waarop onze landmacht in 1914 mobiliseerde met die, waarop dit thans zou moeten geschieden. Ik bepaal mij daarbij tot het hoofdwapen.

In 1914 hadden wij 48 landweerbataljons, nu 72 reservebataljons, derhalve de helft meer. In 1914 telde ons actieve leger, evenals nu, 24 regimenten, doch destijds bestonden per regiment in vredestijd alle 12 compagnieën, en thans nog slechts 3. De mobilisatie is hier derhalve viermaal ingewikkelder geworden. Uit elke vredes- of schoolcompagnie moeten tegenwoordig bij mobilisatie voortkomen: één bataljon van

het actieve leger, één van de reserve en minstens één depot-compagnie. Er vindt derhalve bij mobilisatie een vernegevoudiging plaats!

Denkt men zich de weinige overgebleven beroepsofficieren weg in de staven, als adjudanten of in de depots, dan kan in algemeenen zin geconstateerd worden, *dat onze infanterie van het actieve leger thans geëncadreerd zuiver volgens het militie- of het Zwitsersche stelsel te velde gaat.*

Bij de artillerie is het vraagstuk een weinig minder ernstig; daar vond in 1914 een verdubbeling der batterijen plaats, thans een verdrievoudiging: de batterij wordt afdceeling van drie batterijen.

Gold vóór 1914 de vraag, hoe wij aan de noodige verlofsluitnants konden komen, die vraag is nu wel opgelost. Thans geldt het: hoe geschiedt de *voortgezette* opleiding der verlofsofficieren.

Nopens twee zijner stellingen verschil ik van inzicht met den Inleider; één zijner stellingen wensch ik aan te vullen, terwijl ten slotte de Inleider naar mijn gevoelen een zeer belangrijke zaak buiten bespreking gelaten heeft, welke voor een *volledige* behandeling van het vraagstuk zeker in den kring der beschouwingen betrokken worden moet.

Volgens *stelling 2* eischt Inleider, dat voor opleiding tot reserve-officier alleen zij worden toegelaten, die houder zijn van een einddiploma Gymnasium, H. B. S. 5 j. cursus, enz.

Ik acht het stellen van dien eisch noch wenschelijk, noch noodzakelijk.

Niett wenschelijk, omdat ik, gelet op het zeer groot aantal benodigde verlofsofficieren en de breede scharen, die men anders uitsluit, voor de opleiding de poorten zoo wijd mogelijk open stellen wil, om het verder aan de opleidingscholen over te laten de minder bruikbare elementen te schiften, wat volstrekt niet degenen zijn, die het slechts tot een 3e of 4e klasse brachten. Niet noodzakelijk, omdat noch voor de practische vorming, noch voor de eenvoudige theoretische opleiding tot verlofsluitnant zooveel schoolgeleerdheid gevraagd behoeft te worden. Het moet zijn „the survival of the fittest”; dat te regelen en uit te zoeken is zaak der scholen voor verlofsofficieren.

De door spr. gestelde eisch, heeft men te Ede bij de B. A. kunnen stellen in een tijd, toen er per jaar 24 à 26 plaatsen waren. Ik meen, dat men er thans reeds af is. Dien eisch te stellen voor ons geheele leger acht ik *ongewenscht* en, gelet op de behoefte, *onhoudbaar*. 1) Ook in Zwitserland eischt men dat niet. De keuze voor den officiersrang is daar geheel onafhankelijk van de vraag, welke diploma's van gevolgd onderwijs men medebrengt, al worden er natuurlijk behoorlijke eischen van maatschappelijke en intellectueele ontwikkeling gesteld.²⁾

Volgens *stelling 5* vraagt Inleider slechts, dat de reserve-officieren eens in de twee jaren gedurende twee weken in werkelijken dienst komen. Thans kan maximum 6 weken per twee jaar of 3 weken elk jaar gevraagd worden. Spr. laat hier dus heel wat vallen; ik acht dit in strijd met het feit, dat aan de verlofsofficieren een veel beteekenender plaats in onze legerorganisatie ingeruimd wordt, dat zij het verder moeten brengen en dus ook een betere opleiding behoeven. Geenszins sluit ik mijn oogen voor de particuliere belangen der heeren en de eischen der burgermaatschappij, doch de hier geschetste toegevendheid gaat mij te ver. Den laatsten tijd is in verschillende Vereenigingen van verlofsofficieren het streven tot uiting gekomen om te geraken tot een splitsing tusschen hen, die pas officier zijn, dan wel in opleiding zijn voor den naast hooger rang en hen, die daarbuiten vallen en aan wie men lagere eischen gesteld wil zien. Dit acht ik een logisch, elastisch en doelmatig stelsel, waarvan de invoering alleszins wenschelijk is. Om de gedachte te bepalen zou ik de bestaande eischen van gemiddeld 3 weken dienst per jaar willen handhaven voor de eerste 4 luitenantsjaren en — voor hen, die bevordering wenschen te maken — ook voor de laatste 4 luitenants- en kapiteinsjaren; voor de overigen te volstaan met de helft van hetgeen tot dusverre gevraagd werd, derhalve hoogstens 3 weken om het

1) Zie echter Majoor DE GELDER in Krijgswetenschap, 1912/3, blz. 248/53. Hij besprak niettemin een *ruimere* keuze.

2) Krijgswetenschap 1911/2, blz. 500/1. Voordracht Jhr. A. G. G. ALTING VON GEUSAU.

andere jaar. Die drie weken houden verband met het feit, dat de herhalingsoefeningen normaal zoo lang zullen duren.

In de jaren, waarin de eerstbedoelde officieren niet opkomen, deelnemen aan theoretische winterbijeekomsten, desverkiezend te vervangen door een 6-daagsch verblijf onder de wapenen. Een en ander dus ongeveer zooals dat door de Commissie onder generaal Jhr. WITTERT aangegeven is.

In *stelling 7* vraag Inleider een ruime toelage voor de eerste luitenants, die zich voor het volgen van de cursussen beschikbaar stellen. Hij gevoelt dus, dat er iets gedaan moet worden om de ouderen te behouden, althans diegenen onder hen, die geschikt bleken, aanleg en ambitie voor het militaire vak bezitten. Volkomen terecht! Jonge officieren van 20 jaar kunnen wij genoeg krijgen, doch het komt er thans in de eerste plaats op aan ervaren en bezonken mannen van 35 tot 50 jaar te verkrijgen, die kapitein en hoofdofficier kunnen zijn. Had men die vóór 1914 in voldoende getale gehad, wij zouden in het einde der mobilisatie niet zóó gestrand zijn als plaats vond. Thans zouden wij die oudere verlofs-officieren, dank zij de mobilisatiejaren, kunnen krijgen, doch vooral de laatste jaren gaan er teveel van de ouderen, en daaronder mede van de besten, heen. Er wordt ten dezen veel te administratief en te passief opgetreden. Evenals met de regeling der bevordering: het gaat zooals het gaat. Als verlofsluitenant A. blijven wil, dan blijft hij, en als mijnheer B. heengaan wil, krijgt hij te zijner tijds eervol ontslag. Dat mag zoo niet gaan. Ik wensch, dat geen ouder, geschikt verlofs-officier eervol ontslagen wordt, voordat er van de zijde van het legerbestuur alle *pogingen aangewend zijn* om hem in belang van onze krijgsmacht te behouden. Dit ware op twee wijzen te bereiken:

a. door een afzonderlijk daarmee belast bureau aan het D. v. O. Doch ik ben geen vriend van centralisatie en bewandel liever *b.* den weg der decentralisatie. Daarom wensch ik die taak opgedragen te zien aan de regimentscommandanten persoonlijk. Zij zijn verantwoordelijk voor de oorlogsencaadreering van hun actief regiment en de daaruit voortkomende eenheden, zij zijn de eerste belanghebbenden, dat

alle plaatsen zoo goed en oordeelkundig mogelijk bezet zijn, dat de goede, oudere verlofsofficieren blijven. De regimentscommandanten moeten alle verlofsofficieren van het regiment en zeker de ouderen individueel kennen. Zware eisch voor de toekomst, doch niet te omgaan! Zij moeten door namens den M. v. O. actief in te werken, trachten de goeden te behouden. Hen zou ik ook willen belasten met het opsporen en te bestemder plaatse opgeven van alle specialisten onder hun volledig gevormde verlofsofficieren, zooals officieren voor de wielrijderscompagnieën, den motordienst, speciale diensten bij de intendance en bij den generalen staf (juristen), inlichtingendienst, artsen, verplegingsdienst, genie-officieren (ingenieurs), enz., enz. om the right men zooveel mogelijk on the right places te brengen. Deze nadere sorteering sluit natuurlijk mijn wensch niet uit om afzonderlijke opleidingen voor verschillende dier categorieën te bezitten.

In dit verband nog twee opmerkingen:

1°. wordt door het voorgeslagene de taak der hoofd-officieren alweer verzwaaard. Dat er op het stamboek van een actief regiment infanterie een 150-tal verlofsofficieren voorkomen, zal in de toekomst niets bijzonders zijn. De mobilisatie is zooveel moeilijker geworden en hare voorbereiding zal uitstekend geregeld moeten zijn; ik breng de vernegenvoudiging onzer infanterie in herinnering. Dit vraagt, met het commandeeren van het regiment en de oefeningen in hooger verband, reeds veel van den regimentscommandant, wiens taak door mijn voorstel andermaal verzwaaard wordt. Anderzijds heeft de hoofdinspecteur de handen vol aan de opleiding van den troep en het kader, waarbij nu gekomen is de leiding van en de persoonlijke deelname aan tal van opleidingseursussen van reserve-officieren van het regiment. Het is daarom zeer goed gezien, dat men per regiment althans twee actieve hoofdofficieren behouden heeft. Reeds met het oog op het te verrichten vredeswerk in ons nieuwe legerinstituut is dit aantal beslist niet vatbaar voor vermindering.

2°. De kans om de oudere verlofsofficieren te behouden

is des te grooter, naarmate de band tusschen beroeps- en verlofsofficieren van één zelfde regiment grooter is, de opleidingen en zomeroefeningen der verlofsofficieren vruchtdragender, levenwekkender en aangenamer zijn. *Ook in dit opzicht is er in ons nieuwe legerinstituut een schoone roeping voor de beroepsofficieren weggelegd.*

Ik kom thans tot wat ik een der hoofdpunten acht, doch dat door Inleider geheel buiten bespreking gelaten is: onze reservetroepen, en wel in verband met de gelegenheid tot oefenen der verlofsofficieren. Deze geraakt in het nieuwe legerinstituut in de knel, omdat het aantal oefeneenheden zeer ingekrompen is, het aantal verlofsofficieren van jaar tot jaar toeneemt en er dus, daar ook allerlei beroepsofficieren, krijgsscholieren, cadetten, reservisten, enz. beurten moeten hebben, gedrang ontstaat. Klachten dienaangaande zijn reeds vernomen en als men de voortgezette opleiding der verlofsofficieren met ernst ter hand neemt en de eischen niet te laag stelt, zal het nog veel erger worden. Er is in het hoofd oefeningstijdperk geen stabiliteit in opleiding en aanvoering; de onderdeelen worden meer en meer het slachtoffer, waarop dagelijks een ander vivisectie pleegt.

Wij zullen dus, alleen reeds ter wille van een deugdelijke opleiding der verlofsofficieren, een beroep moeten doen op onze reservetroepen, d.w.z. deze opgezette tijden doen opkomen, wat thans niet meer geschiedt. Mijne Heeren! Het kader is er wel voor het leger, doch voor een deel is het leger er ook voor de oefening van het kader. Ook andere, minstens even gewichtige redenen pleiten voor enkele korte herhalingsoefeningen van de reservetroepen.

Toen wij in 1901 onder de Ministers ELAND en KOOL een militaire legerreserve, de landweer, kregen, telde het actieve leger 8, de landweer 7 lichtingen. Het totaal aantal lichtingen was dus, evenals thans, $7 + 8 = 15$, doch minder oordeelkundig verdeeld. Toen had het actieve leger 3 herhalingsoefeningen; voor de landweer waren er 3 gevraagd, doch Minister KOOL schonk er de Tweede Kamer één, en zoo bleven er in totaal 5. Den ouderen onder ons staat nog levendig voor den geest, hoeveel moeite het den legerautoriteiten gekost

heeft, die herhalingsoefeningen van de landweer te doen marcheeren, bij ons volk ingang te doen vinden, doch hoe men daarin ten slotte volkomen geslaagd is. De landweerherhalingsoefeningen duurden trouwens slechts van Maandag tot Zaterdag, doch waren niettemin zeer nuttig.

In 1912 wenschten de Ministers COOL en COLIJN den dienstplicht te verbreedten door het contingent op te voeren. Vooral wegens gebrek aan kader mocht de oorlogsterkte niet boven de bestaande 200.000 man uitkomen. Het aantal lichtingen van militie en landweer werd elk met 2 verminderd; de beruchte derde herhalingsoefening van het leger en eene van de landweer kwamen te vervallen. Het aantal werd $2 + 1 = 3$.

Na het mobilisatietijdperk werd door de wet POP-VAN DIJK het aantal lichtingen weer teruggebracht op het oude getal van 15, met oordeelkundige verdeeling, n.l. in beginsel $7 + 8$. Feitelijk had men derhalve tot het oude aantal herhalingsoefeningen moeten terug komen, doch Minister POP liet het op $2 + 1$, en Minister VAN DIJK nam er de laatste nog af. Er zijn er thans „in den regel” twee, tezamen van 40 dagen hoogstens. Zoo gleden wij in 20 jaar van 6 tot 2 herhalingsoefeningen af, ondanks het feit, dat bij een korten eerste-oefeningstijd veelvuldige herhalingsoefeningen behooren (Zwitsersche stelsel). De reserve-bataljons komen thans nimmer voor oefening bijeen. Geen betoog behoeft het, dat hun waarde vóór den vijand in de eerste mobilisatie-weeken slechts gering kan zijn.

Mijne Heeren! Ik ben geen militairist, die wenscht, dat ons volk te allen tijde geharnast onder de wapenen zou staan. Ik ken als U allen den zin van het Latijnsche spreekwoord: „do ut des”, geef, opdat U gegeven worde, hetgeen, in militaire taal vertaald, zeggen wil: laat de teugels vieren, geef na, als het kan, om weer te kunnen aanhalen, als het moet.

Na de zware ruim 4 mobilisatiejaren, toen ons geheele volk onder de wapenen gestaan had, en ten slotte schier tot weerzins toe gehangen, kon en moest er worden nagegeven, evenals na het tijdperk 1830 tot 1839, toen in 1842 de eerste-oefeningstijd bij alle wapens tot drie maanden ingekrompen

werd om dien later, toen het moest, weer op te voeren. Ook na 1918 was het een daad van wijs staatsmansbeleid, dat men nagaf, en zoo kwamen wij, wat den eerste-oefeningstijd betreft, *vermoedelijk*, en wat het aantal herhalingsoefeningen betreft, *zeer zeker* beneden het beruchte „van militair standpunt toelaatbare minimum.” Dat onze reservetroepen op den duur weer geoefend zullen moeten worden, dus bijeenkomen, wordt dadelijk duidelijk, wanneer wij nagaan, waarvoor zij dienen:

a. grens- en kustdekking, in ons kleine, ondiepe land met zijn blootgestelde kust, zijn lange, in militair opzicht zoo zwakke grenzen van zóó uitnemend belang, dat het onder bepaalde omstandigheden (de gevallen Port-Arthur en Luik) een levensvraag kan worden. Ik denk hierbij minder aan die kleine afdeelingen, welke de grens markeeren dan wel aan de gesloten bataljons en regimenten, welke daarachter moeten staan, om als golfbrekers te dienen en het veldleger in staat te stellen ordelijk bijeen te komen;

b. territoriale verdediging;

c. bescherming van het hart des lands om het veldleger de meest mogelijke vrijheid van handelen te schenken, hetzij voor de offensieve landsverdediging, hetzij bij de handhaving van onze onzijdigheid, wat in den regel optreden van dat leger nabij de grenzen, d.i. in de buitenprovinciën noodig zal maken;

d. versterking van het veldleger. Laten wij dit laatste doeleinde buiten beschouwing, als zijnde bij het begin van een oorlog het minst actueel, dan kunnen wij niettemin constateeren, dat, indien de reservetroepen niet geoefend worden en dus weinig waard zijn:

a. van de grens- en kustdekking weinig terecht komen en het veldleger reeds gehavend bijeenkomen zal;

b. de territoriale verdediging, voor een klein land zulk een gewichtige nevenzaak, op de bedreigde gedeelten niet tot haar recht zal komen, en belangrijke landsgedeelten door kleine vijandelijke afdeelingen reeds dadelijk verloren zullen gaan;

c. het veldleger aan het hart des lands gekluisterd zal

zijn en als bezettingstroepen zal moeten inspringen, zoodat er van een offensieve verdediging voorloopig niets, van optreden in de buitenprovinciën weinig terecht komt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil het hierbij laten. Resumerende verschil ik met den Inleider nopens twee punten, doch ik ben verder van meening, dat hij ééne hoofdzaak geheel buiten beschouwing gelaten heeft. Wanneer men de voortgezette opleiding der verlofsofficieren *volledig* wil behandelen, moet men daarbij het *geheele* veld van onze weerkrachten in beschouwing nemen. Ik besluit met het uitspreken van den wensch en het vertrouwen, dat het 't Legerbestuur gegeven moge worden op den duur weer enkele herhalingsoefeningen bij de reservetroepen in te voeren, om de gedachte te bepalen, als voorheen weer 2 in 7 jaren, elk van 6 dagen. Dan zal daarmede tevens een uitstekende, zeer waardevolle en nuttige tweede gelegenheid verkregen zijn om de verlofsofficieren te oefenen in hun rang en op te leiden voor den naast hoogere.

De heer Jhr. ALTING VON GEUSAU. Mijnheer de Voorzitter. Mijne Heeren. Alvorens mij tot den geachten Inleider van hedenavond te wenden en het door hem behandelde te beschouwen zij het mij vergund aan ons Bestuur mijn groote instemming te betuigen, met het feit, dat dit onderwerp hedenavond aan de orde is gesteld. Naar mijn vaste overtuiging is dit het allerbelangrijkste onderwerp, dat tegenwoordig hier te lande onze aandacht vraagt. Ik sprak reeds meerdere malen op verschillende plaatsen als mijn meening uit: „Met de bekwaamheid onzer verlofsofficieren staat of valt de Nederlandsche weermacht.” Men heeft bij de reorganisatie van onze weermacht de groote fout gemaakt, van het aantal aanvoedersplaatsen uittebreiden en een belangrijk deel der beschikbare aanvoeders heen te laten gaan, zonder eerst te zorgen voor een voldoende aantal reserve-officieren, maar vooral zonder eerst te zorgen voor eene opleiding der beschikbare verlofsaanvoeders, die verband houdt met de zooveel zwaardere eischen, welke aan die heeren gesteld zullen worden.

Met zeer groote belangstelling heb ik de rede van den heer GEEERKE gehoord en wij mogen wel groote waarde aan zijn uiteenzettingen toekennen, waar wij in hem zien een der voormannen van de Nederlandsche Vereeniging van Verlofs-officiëren en de volijverige hoofdredacteur van het immer belangwekkende tijdschrift „De Verlofs-officier”. Hij staat dus met beide voeten in het volle leven van de verlofs-officiëren en weet waarlijk wel wat er in die kringen gedacht en gevoeld wordt.

Zulks sluit echter geenszins in zich, dat wij het in alles met den geachten spreker van hedenavond eens behoeven te zijn. Waar zeer begrijpelijkerwijs van de zijde der verlofs-officiëren — met inachtneming van de technische eischen — de persoonlijke factoren van het onderwerpelijke vraagstuk sterk, wellicht iets te sterk, naar voren komen, zij het mij als beroepsofficier vergund, nog meer dan de heer GEEERKE den nadruk te leggen op de technische zijde, waarbij ik mij vlei met de hoop, dat men van *mij* niet zal zeggen, dat ik vreemd ben in de wereld der verlofs-officiëren.

Om te beginnen betuig ik adhaesie met stelling 2, waarin de noodige waarborgen voor voldoende algemeene ontwikkeling gesteld worden.

Ik kom dan allereerst tot stelling 5, die wij kunnen beschouwen als te behandelen de verdere vorming der verlofsluitenants in hunnen rang. Twee weken opkomst per twee jaar is naar mijn meening beslist te kort, echter zal daar niet veel aan te doen zijn, daar onder de vigeerende dienstplichtwet de gelegenheid om meer officieren te oefenen ontbreekt. Wij zullen die stelling dus noodgedwongen ten deele moeten aanvaarden, doch dan zou ik den eisch willen verzwaren tot vier weken, met dien verstande, dat aan de drie weken practische oefeningen, immer een week theoretische cursus voorafgaat, zoodat de heeren goed voorbereid voor den troep komen. Het getal van drie weken houdt verband met den duur der herhalingsoefeningen van den troep, zooals dat in de dienstplichtwet is vermeld. Als ik mij niet bedrieg, heeft de theoretische voorbereiding in het afgelopen jaar inderdaad bij alle korpsen plaats gehad, meestal

zeer tot genoegen van de verlofsofficieren, die deze opleiding medemaakten. Maar ook gedurende de drie weken practischen dienst, zal nog menig uurtje beschikbaar blijven om de heeren nog eens een theoretische voordracht te doen bijwonen en om onder beproefde leiding nog eens enkele flinke tactische oefeningen op de kaart te volgen.

Wij geven gaarne toe, dat hierdoor' het theoretische moment wel sterk naar voren wordt gebracht, doch waar de gelegenheid tot practische oefening in zoo beperkte mate aanwezig is, moeten wij ons wel met de theorie behelpen.

Ik kom thans varzeli tot stelling 8, maar niet om de opleiding tot hooger rang te bespreken, doch eveneens uit een oogpunt van verdere vorming in den rang, want daarvoor dienen tevens de winterbijeekomsten.

En nu moet mij de bekentenis van het hart, dat ik voor de winterbijeekomsten in den tegenwoordigen vorm heelemaal niets voel. In den vorigen winter waren zij zeer zeker beter dan vroeger, doch nog geenszins voldoende. Naar mijn meening moeten de winterbijeekomsten geheel blijven een zaak van de onderafdeelingen van de Vereeniging van Verlofsofficieren. Deze kunnen dan de allerbeste onderwijskrachten uitnoodigen om lezingen te houden, voor de bijwoning waarvan, evenals voor de tegenwoordige winterbijeekomsten, vrij vervoer per spoor kan worden verleend. Ik geloof, dat aldus een wellicht iets kleiner, doch zeker een meer belangstellend auditorium zal worden verkregen en voorts ben ik ervan overtuigd, dat de resultaten van de theoretische onderrichtingen, gedurende de eerste week, dat de heeren onder de wapenen komen, heel wat meer nuttig effect zullen opleveren, dan de lezingen voor een 50 à 60-tal toehoorders, gedurende de winterbijeekomsten. Ik ben vol waardeering voor hetgeen van de zijde van het legerbestuur en van de zijde van de sprekers in den vorigen winter vooral, voor de winterbijeekomsten is gedaan, doch als men de toehoorders naar hun meening erover vraagt, is deze bijna immer, dat zij niet veel geleerd hebben.

Dat er onder de verlofsofficieren niettemin nog vele voorstanders van de winterbijeekomsten zijn, o. a. de heer

GEERKE, moet daaraan worden toegeschreven, dat het een veel gemakkelijker manier is om aan de verplichtingen te voldoen, dan het gedurende een week langer onder de wapenen komen.

Voorop dient echter te staan, dat het opleidingssysteem nut afwerpt, daarna kan pas rekening gehouden worden met de persoonlijke belangen en naar mijn vaste overtuiging — het zij nogmaals herhaald — is het nut van de winter-bijeenkomsten uitermate gering. Het is geheel een schijnopleiding.

Thans moge ik nog een enkel oogenblik uwe aandacht vragen voor de opleiding tot den hooger en wel voornamelijk tot dien van kapitein. De geachte inleider verkondigde dienaangaande zijn denkbeelden in de stellingen 6 tot en met 8. De hoofdpunten daarvan zijn: geen geconcentreerde cursus, opleiding in winter-avondbijeenkomsten gedurende vier jaren en een ruime toelage.

M. H., ik vraag mij af, of dit nu een voldoende opleiding mag genoemd worden voor de allermoeilijkste van alle oorlogsfuncties, n.l. die van compagnies-commandant der infanterie. In een modern geoutilleerd leger is dat een ambt, waarover men waarlijk niet gering denken moet. Ik noem het opleidingssysteem van den heer GEERKE dan ook ten eenen male onvoldoende.

Ik stel mij de zaak aldus voor.

Zoodra de reserve-officier acht jaren officier is en geschikt en genegen om opgeleid te worden tot kapitein, wordt hij boven en behalve de vier weken oefening om het andere jaar, nog eenmaal vier weken onder de wapenen geroepen, zoodat hij dus drie jaren achtereenvolgende vier weken opkomt. De twee eerste periodes van vier weken zijn te bestemmen voor theorie en kaderoefeningen in het terrein, de derde periode wordt benut voor het daadwerkelijk voeren van een compagniescommando. Na afloop daarvan wordt uitgemaakt, of de reserve-officier inderdaad geschikt is voor kapitein. Zoo ja, dan, maar ook niet eerder ontvangt hij de ruime toelage door den heer GEERKE bedoeld en treedt verder gedurende

de herhalingsoefeningen om het andere jaar steeds als compagniescommandant op.

Wij hebben de opleiding tot kapitein met voordacht nogal vroeg in de luitenants-loopbaan geplaatst, omdat blijkens de oorlogservaring, te velde immer zeer veel vacatures in het compagnies-commando ontstaan en men dus een flinke reserve moet hebben.

Deze cursussen voor kapitein zullen denkelijk divisiesgewijze moeten plaats hebben; wellicht zal een berekening van het aantal op te leiden aanvoerders doen zien, dat met één opleidingscursus per twee divisien kan worden volstaan.

Ik behoef wel niet te zeggen, dat de instructeurs aan die cursussen uit onze allerbeste krachten moeten gekozen worden. Ook meen ik dat het zeer aan te bevelen zou zijn, de verschillende cursussen onder een centrale leiding, bijvoorbeeld van den inspecteur van het betrokken wapen, te plaatsen.

Ik moge er nog op wijzen, dat in het door mij ontwikkelde systeem de avond-bijeenkomsten geheel ontbreken. Natuurlijk zullen de ijverige aspirant-kapiteins de trouwste bezoekers zijn van de lezingen, die door hun vereeniging worden uitgeschreven.

Voor wat betreft de gewone oefeningen van de officieren, die het radicaal voor compagnies-commandant behaald hebben, moet ik nog opmerken, dat de week theorie, die aan de drie weken practijk immer vooraf gaat, voor deze heeren natuurlijk in een afzonderlijke klasse moet gegeven worden en niet tezamen met de tweede-luitenants en de jonge eerste-luitenants.

Wij hebben nu nog de vraag te overwegen, of wij een voldoende aantal heeren zullen krijgen, die genegen zijn voor de kapiteins-opleiding. Wij gelooven en hopen het. De vaderlandsliefde en de toelage moeten het in dezen doen.

In afwijking van het vroeger wel door mij ter zake verkondigde, o. a. in A. R. K. O. 1922, geloof ik, dat met kaderdwang in dezen niet veel te bereiken zal zijn.

Zijn de verlofsofficieren eenmaal in den rang van kapitein gekomen, dan moet in de eerste plaats de bekwaamheid

onderhouden worden. De gelegenheid tot oefening, die daarvoor geboden wordt, is nog geringer dan voor de luitenants. Het uitbreiden van deze oefeningsgelegenheid kan verkregen worden door een middel, dat ook nog uit anderen hoofde zeer zeker aanbeveling verdienen. Ik bedoel hier de uitbreiding der herhalingsoefeningen, reeds door den kolonel VAN DAM VAN ISSELT ter sprake gebracht. Rest mij nog een enkel woord te spreken over de opleiding der verlofsofficieren voor den majoorsrang, waarover de geachte inleider in stelling 10 spreekt.

Wanneer de verlofskapiteins zijn opgeleid in den geest zooals wij hierboven aangaven, kan met een extra-cursus van vier weken wel genoeg worden genomen. Is echter de opleiding systeem-GEERKE vooraf gegaan, dan zouden naar mijn meening in dit opzicht heel wat zwaarder eischen moeten gesteld worden.

Rest mij de aangename plicht, U, M. d. V., dank te zeggen voor de mij geboden gelegenheid tot gedachtenwisseling.

De heer VAN VOORST EVEKINK. Mijnheer de Voorzitter! Van de mij geschonken gelegenheid aan het debat deel te nemen, maak ik in de eerste plaats gebruik om hulde te brengen:

aan het bestuur onzer vereeniging voor het in bespreking brengen van het voor ons leger zoo hoogst belangrijke vraagstuk „De voortgezette opleiding der Verlofsofficieren”, en voorts aan den inleider, die op zoo voortreffelijke wijze de kernpunten van dat vraagstuk voor ons in het licht heeft gesteld.

Ik moet met den geachten inleider van meening verschillen, wanneer hij meent, dat de voortgezette opleiding onzer verlofsofficieren voor hoogere rangen dan die van luitenant afhankelijk gesteld kan worden van de meerdere of mindere lust van de zijde der betrokkenen om zich daarvoor „beschikbaar te stellen”, vrijwillige deelname dus, naar mij blijkt uit inleider's stelling no. 7.

M. d. V.! De zorg voor verdere eigen studie, de plichten

voor het gezin, voor eigen zaak, eventueel onvoldoende medewerking van werkgeverszijde, zijn voor de meesten onzer verlofsofficieren de oorzaken, dat, *zonder dwang*, aan de militaire zaken niet de vereischte aandacht en tijd worden geschonken, en het gevolg daarvan zal zijn, dat wij er met vrijwillige deelname aan de opleidingscursussen voor hogere rangen niet komen, in aantal niet en in gehalte niet.

In tegenstelling met de door den inleider in stelling no. 7 genoemde beschikbaarstelling, zou ik dan ook wenschen *aanwijzing* door het legerbestuur tot het volgen eener voortgezette opleiding, waardoor n. m. m. meer waarborgen worden verkregen, dat de meest-geschikten onder de verlofsofficieren en in de voor het oorlogsleger vereischte aantallen op de voor hen bestemde hogere aanvoedersplaatsen komen.

En deze aantallen, M. d. V., vloeien uitsluitend voort uit de eischen der oorlogsorganisatie. Zij kunnen noch mogen afhankelijk worden gesteld van de meerdere of mindere animo der verlofsofficieren om zich voor een voortgezette opleiding beschikbaar te stellen. Niet voorbijgezien mag worden, dat bij het onderwerpelijke vraagstuk, behalve particuliere, ook nog legerbelangen in het geding komen; het mes kan niet van twee kanten snijden; de noodzakelijke consequentie van de vermindering der beroepskaders is een vermeerdering van de verplichtingen der verlofskaders.

Dat bij de *aanwijzing* in de eerste plaats gebruik zal worden gemaakt van de diensten van hen die zich daarvoor vrijwillig aanmelden en overigens aan de te stellen eischen voldoen, is vanzelfsprekend.

Aan dit stelsel van verplichte voortgezette opleiding voor de daarvoor aangewezenen, sluit zich aan de eisch: „Bevordering van verlofsofficieren tot rangen hooger dan die van luitenant geschiede uitsluitend bij keuze.”

Met den geachten inleider ben ik van meening, dat aan de deelnemers der meergenoemde cursussen een naar billijkheid vast te stellen vergoeding behoort te worden toegekend.

Alvorens van dit punt af te stappen zou ik aan den Inleider de vraag willen stellen: welke maatregelen hij

noodig acht indien de vrijwillige aanmelding inderdaad zou blijken beneden de behoeften van het leger te blijven?

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou verder nog iets onder Uw aandacht willen brengen naar aanleiding van Inleider's stelling N°. 10, betreffende de voorbereiding voor den majoorrang.

N. m. m. toch verliest die voorbereiding aan beteekenis en voor de deelnemers bovendien aan aantrekkelijkheid, wanneer door het legerbestuur niet onverwijld wordt gebroken met ons huidige bevorderingsstelsel, dat zich ten onrechte regelt op onze minimale vredesbehoeften, en in geenerlei verband staat met de oneindig veel grootere oorlogsbehoeften.

M. d. V.! Dit stelsel is altijd onlogisch geweest, maar was toch wel bruikbaar in den tijd, toen vredes- en oorlogsorganisatie van ons leger elkaar niet noemenswaard ontliepen, toen het verlofskader in ons oorlogsleger nog geen rol speelde; thans, nu deze beide factoren geheel veranderd zijn, vormt dit stelsel een wezenlijke belemmering voor een behoorlijke encadreering van ons oorlogsleger en dient het nog liever vandaag dan morgen verlaten te worden.

Het gevolg van het niet-tijdig verzetten van de bakens in dit opzicht is, dat wij thans een in iederen rang verouderd officierskorps hebben, en dat de encadreering van ons oorlogsleger in geenen deele verzekerd is.

Voor de ongeveer 200 majoorplaatsen bij de infanterie van ons oorlogsleger wordt momenteel beschikt over ongeveer 60 beroeps- en 25 reserve-majours;

voor de 24 oorlogsafdelingen veld-artillerie zijn beschikbaar 8 beroeps- en 2 reserve-majours, bij beide genoemde wapens tekorten van om en bij de 60 %!

En nu kan men wel reserve-kapiteins voor hooger rang gaan opleiden, maar dan moet men daarbij bedenken dat — bij handhaving van het vigeerende bevorderingsstelsel — die rang voor onze verlofsofficieren practisch niet bereikbaar is. Inmers, zooals aan deze vergadering bekend is, bindt de Dienstplichtwet de verlofsofficieren tot den 1en October van het jaar waarin zij 50 jaar oud worden, terwijl het U verder

moet zijn opgevallen dat het voor beroepsofficieren een hooge uitzondering is, indien zij vóór hun 50ste jaar den hoofd-officiersrang bereiken.

De gevolgtrekking ligt dus voor de hand, dat bij de bestaande regeling op het verkrijgen van hoofdofficieren uit het verlofspersoneel niet mag worden gerekend, en zeer zeker niet wanneer de Regeering inderdaad gevolg gaat geven aan het, in de Mem. van Toel. van het Ontw. Pensioenwet voor het Res. Pers. der Landmacht, aangekondigde voornemen om een wijziging in de Dienstplichtwet te bevorderen, waardoor de duur van de dienstplicht van hen die na aanstelling als officier overgaan naar het reservepersoneel, nog zal worden verminderd.

M. d. V.! Bij de wetenschap, dat de in uitzicht gestelde rang niet bereikbaar is, maak ik mij van de animo der deelnemers aan de door den Inleider in Stelling N°. 10 bedoelde cursussen geen al te groote voorstelling.

Nu weet ik wel, dat meerdere onzer verlofsofficieren ook na het eindigen van hun verplichtingen vrijwillig ter beschikking zullen blijven, maar daar stel ik dan tegenover:

1°. dat men op dezen onzekeren factor geen stelsel kan bouwen waarop de oorlogsencadreering kan berusten;

2°. dat dan het legerbestuur over de brug zal moeten komen met de noodige compensaties in den vorm van ruime toelagen en vooruitzichten op pensioen;

3°. dat ik betwijfel of op die wijze de hoogere aanvoedersplaatsen in ons gemobiliseerde leger zullen worden bezet door de daarvoor fysiek meest-geschikten.

M. d. V.! Het is voor het legerbestuur werkelijk niet zoo moeilijk om zich de zekerheid te verschaffen, dat bij mobilisatie de aanvoedersplaatsen worden ingenomen door de daarvoor meest-geschikte krachten tot het benodigde aantal.

Daartoe is — naast opleidingscursussen — allereerst noodig dat van nu af aan de bevordering van het gezamenlijke officierskorps gericht worde op de behoeften der oorlogsorganisatiën.

Of daarbij de beroeps- en de verlofsofficieren al dan niet in één ranglijst worden vereenigd, in Zwitserland bijv. is

dit het geval, is voor het te bereiken doel van geen wezenlijk belang.

Door den genoemden maatregel wordt verder het officierskorps verjongd — een noodzakelijkheid, welke in dezen kring zeker niet behoeft te worden aangetoond — en kan voorts met vrucht worden gebruik gemaakt van de voor de hoogere aanvoerdersplaatsen geschikte krachten in het verlofskader.

In hoeverre een nadere traktementsregeling noodig zal wezen, wanneer dan in de toekomst de kapiteins- en majoor-rangen op zooveel jeugdiger leeftijd worden bereikt, valt buiten het onderwerp van dezen avond, volledigheidshalve vestig ik er uwe aandacht op.

Mijnheer de Voorzitter! Zal de door den inleider in stelling no. 10 bedoelde cursus tot voorbereiding van den majoor-rang volledig tot zijn recht komen, dan geloof ik, dat de door mij naar voren gebrachte wenschen betreffende ons bevorderingsstelsel ernstige overweging verdienen.

Ik heb gezegd.

De heer KLEIN. Mijnheer de Voorzitter! Hoe belangwekkend ook èn de gegevens zijn, die de heer GEEKKE verzameld heeft over de opleiding van verlofspersoneel in andere landen èn zoo zijn eigen meening over het vraagstuk van de voortgezette opleiding in ons land, zoo mis ik toch in de voordracht het streven naar een ernstige bestudeering van die factoren, waardoor bovenbedoeld vraagstuk slechts tot een oplossing gebracht kan worden.

In de eerste plaats, zal toch noodig zijn het vinden van een basis, waarop vruchtbare samenwerking tusschen het legerbestuur en het verlofspersoneel mogelijk is. In ons land zal men absoluut niets bereiken, als het legerbestuur gaat voorschrijven, zonder overleg gepleegd te hebben met het verlofspersoneel, over 't al of niet mogelijk zijn van hetgeen de legerautoriteiten wenschen.

Van zulk een innig-samengaan is tot dusverre nog geen sprake geweest. Het lijkt mij toe, dat het te bereiken is door de commissie tot voortgezette opleiding van het verlofskader (commissie-WITTERT).

Mocht dit contact bereikt zijn, dan zal dadelijk uitgemaakt moeten worden, uit welke categorieën het verlofspersoneel getrokken moet worden.

Het spijt mij, dat de heer GEERKE slechts hen in aanmerking wil brengen voor een opleiding tot reserve-officier, die in 't bezit zijn van een einddiploma Gymnasium, H. B. S. 5-jar. cursus, of daarmede gelijkgestelde onderwijs-inrichtingen.

Tot dusver werd deze eisch niet gesteld en er kan toch niet beweerd worden, dat over het algemeen de reserve-officiëren, die voortgekomen zijn uit het reservékader, niet voldaan hebben, evenmin als de actief-dienende officieren, afkomstig van den hoofdcursus.

Het stellen van den eisch heeft o. a. tengevolge, dat het geheele korps onderwijzers uitgesloten is van het worden van reserve-officier, evenals de zeer vele leidende krachten in handel en industrie, die na het verkrijgen van 't diploma H. B. S. 3-jarige cursus de hogere leerschool in de praktijk van het leven zijn beginnen te doorloopen.

Tenslotte is het vragen van de diploma's, welke de heer GEERKE wenscht, ook ondoordacht, want een eenvoudige berekening toont aan, dat, om eenigszins in de behoefte aan officieren bij mobilisatie te voorzien, uit iedere lichting ongeveer 730 jongelieden opgeleid zullen moeten worden. Volgens officieele opgave waren bij de lichting 1923 slechts 494 jongelieden met een diploma als door den heer GEERKE bedoeld. Deze eenvoudige berekening toont al de onmogelijkheid aan van den wensch van den geachten inleider, nog afgezien van het zeer groote bezwaar van buitensluiting van categorieën die aan de burgermaatschappij juist zooveel leiders leveren.

In de laatste wijzigingen bij de beoordeeling van officieren, wordt trouwens voorgeschreven, dat meer gelet moet worden op karaktereigenschappen, dan schoolsche kennis.

Op het intellect worden toch reeds zeer zware verplichtingen gelegd en is 't toch zeker zeer verkeerd gezien, dit dan nog alleen te doen op een betrekkelijk kleine groep der ontwikkelden.

Het volgende vraagstuk zal zijn: hoeveel tijd kan door het

verlofspersoneel beschikbaar gesteld worden en is er in dien tijd werkelijk een opleiding voor hooger rang mogelijk. Dit laatste zal natuurlijk alleen door militaire deskundigen uitgemaakt kunnen worden.

In dit opzicht heeft men nog vrijwel geen ervaring. Beschouwingen van den heer GEERKE hierover kunnen dan ook alleen deze waarde hebben, dat we nu weten, hoe hij er over denkt.

Het spijt mij, dat de geachte inleider, sprekende over het werken van reserve-personeel bij den Vrijwilligen Landstorm het woord „baantjesjagerij” heeft gebezigd.

Wist de heer GEERKE ook maar iets van den arbeid die door verlofspersoneel bij den Vrijwilligen Landstorm wordt verricht, dan zou hij in de eerste plaats er zelfs nooit aan gedacht hebben over „baantjesjagerij” te spreken, maar zou dan begrijpen, dat het verlofspersoneel door het werken bij den Vrijwilligen Landstorm genoodzaakt is voortdurend op de hoogte te zijn van reglementen en voorschriften en iederen dag opnieuw herinnerd wordt aan het zijn van officier, met andere woorden, dat het instituut van den Vrijwilligen Landstorm van zeer groote waarde is voor de vorming van het verlofspersoneel.

De heer LAMBOUY. Mijnheer de Voorzitter! Ik wil slechts eenige losse opmerkingen maken. In de *eerste plaats* kiese men de verlofsofficieren uit hen die zich vrijwillig aanmelden. Zij toch voelen voor de zaak en blijven als regel uitstekende krachten, de ouderen uit het reservekader voortgesproten zijn daar om het te bewijzen. Ik ben het met den inleider eens, dat de eisch eindexamen H. B. S. Gymnasium of een daarmee gelijk te stellen examen voor den tegenwoordigen tijd niet te hoog is. Het is niet goed dat de verlofsofficier in zake algemeene ontwikkeling, achterstaat bij velen zijner ondergeschikten. Met den heer KLEIN ben ik van meening, dat de verlofsofficieren wel degelijk in aanmerking moeten komen voor het onderwijs bij den Vrijwilligen Landstorm. De grootste rem tegen de ontwikkeling van dat instituut is de groote duurte; hoe meer

men dus beroepspersoneel als instructeur door daarvoor *ten volle geschikte* verlofsofficieren kan vervangen, des te voordeliger is het. Tegen het voorstel van den heer ALTING VON GEUSAU om de verlofsofficieren 4 weken aaneengesloten te doen opkomen bestaan overwegende bedenkingen. Ambtenaren in rijks-, provincialen- of gemeentedienst of bij particuliere instellingen hebben als regel slechts 3 weken verlof; zakenmensen en anderen in vrije beroepen kunnen zich niet zoo lang vrij maken zonder groote schade voor hun bedrijf. Door onzen eisch te hoog te stellen, maken wij den militairen dienst impopulair en, wat niet minder erg is, de ouderen loopen weg! Ik zou willen voorstellen: „om het andere jaar 3 weken practische dienst, waarbij de verlofsofficieren *niet* opkomen vóór dat de recruten 2 maanden geoefend zijn. Het tijdvak 1 Mei tot 1 October is dus zeker zeer geschikt; *zoo noodig* ook het tijdvak 1 December—half Maart bij de winterploeg. Overigens late men zooveel mogelijk vrije keuze. Het andere jaar geve men een theoretisch-practischen cursus, waarbij vooral het *doen* op den voorgrond staat, en ook gelegenheid bestaat aan mitrailleurcursus, schietseries, enz. deel te nemen. Voor deze 2 weken kunnen *verplichte* winterbijeekomsten in de plaats treden met weinig theoretische besprekingen van reglementen maar veel oefeningen op de kaart en in het terrein. Ten slotte een enkele opmerking over de uitlating van den inleider als zouden de beroepsofficieren „het land hebben” aan winterbijeekomsten; ik moet hiertegen protest aantekenen en daartegenover stellen dat de ervaring, hier in 's-Gravenhage opgedaan, was, dat uitstekend geleide *vrijwillige* oefeningen op de kaart, op touw gezet door de vereenigingen, door \pm 20 verlofsofficieren werden bezocht, terwijl de Residentie er honderden herbergt.

De heer ALTING VON GEUSAU die ze propageert, was daar toch getuige van. De practische kaderoefeningen in het terrein op Zaterdagnamiddag werden afgezegd omdat slechts 3 deelnemers present waren. De stok achter de deur is dus onmisbaar.

Mr. W. A. C. VAN DAM, reserve-kapitein: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal een van die brave leden zijn die slechts een klein gedeelte van de toegestane 15 minuten gebruiken. Omtrent twee punten moet ik de aandacht der vergadering vragen: De reserve-officiëren moeten behoorlijk voor hun taak berekend blijven: dit kan niet het geval zijn met een werkelijken dienstdag voor de reserve-officiëren van om het andere jaar twee weken en een cursus van éénmaal per maand gedurende de wintermaanden: dit is onvoldoende.

Kan de legerleiding thans in het algemeen op de reserve-officiëren bouwen als voor hun taak geschikt, dan is dit voor een niet gering deel te danken aan de mobilisatiejaren; langzamerhand zal de invloed daarvan verminderen en zullen goede krachten gekweekt moeten worden; een oefentijd in werkelijken dienst van *drie* weken om het andere jaar is daarvoor als minimum eisch te stellen; een oefentijd van drie weken komt tevens overeen met den duur der herhalingsoefeningen en is ook daarom gewenscht.

De wintercursussen moeten minstens gedurende zes maanden tweemaal per maand worden gehouden; zij zijn onontbeerlijk voor de militaire ontwikkeling der reserve-officiëren. Zeer tot mijn spijt heb ik van den inleider geen enkel goed woord over die cursussen gehoord. Ik acht het hier een plicht te verklaren, dat wij in Rotterdam menigmaal een schitterenden wintercursus hebben bijgewoond, die ons inzicht gaf in wat te velde van ons zal worden verlangd en ik denk daarbij onder meer met vreugde terug aan dien cursus gevolgd door praktische oefeningen in het terrein, die werd geleid door den hier aanwezigen heer VAN ERMEL SCHERER.

Wintercursussen hebben ook dit goede in moreel opzicht, dat zij de reserve-officiëren er telkenmale aan herinneren, dat op hen als officier ernstige plichten rusten. Zij geven contact met het leger en doen de noodzakelijkheid inzien zich op de hoogte te houden van de taak die hen kan wachten.

Wintercursussen (waarvan de bijwoning verplicht moest zijn) verdienen verre de voorkeur boven geconcentreerde cursussen van vier uur theorie op één ochtend; er is dan

geen gelegenheid de stof goed in zich op te nemen en te verwerken: theorie mag zoolang achtereen niet gegeven worden.

Tenslotte moet ik den geachten inleider volledig steunen, waar hij voor den officiersrang noodig oordeelt het gunstig afgelegd eindexamen Gymnasium of vijfjarige H. B. S. of een daarmede gelijkstaand diploma. Het legerbestuur behoort dezen eisch te stellen en alleen in geval van nood met mindere eischen tevreden te zijn; een aanvoerder en zeker een reserve-aanvoerder moet algemeene ontwikkeling bezitten.

Wanneer de kapitein KLEIN zooeven heeft gezegd, dat men in handelskringen op diploma's, op wetenschappelijke opleiding geen prijs stelt, dan vergist hij zich deerlijk en bewijs van zijn vergissing te leveren is gemakkelijk genoeg; het zijn de voormannen van Rotterdam op handelsgebied geweest, die de Handelshoogeschool aldaar hebben opgericht en zoo iets, dan bewijst dit dat men in den handel zooals dit in de geheele maatschappij het geval is, meerdere ontwikkeling voor hen die later leiders zullen zijn, niet alleen gewenscht maar noodzakelijk acht. Zoo ook op militair gebied; de maatschappelijke ontwikkeling van de reserve-officieren behoort op een zoo hoog mogelijk peil te staan en van een eind-examen H. B. S.-eisch behoort dan ook niet, dan alleen wanneer de nood dwingt, afgeweken te worden. Ik ben overtuigd dat wanneer in mobilisatietijd menigmaal met mindere eischen is volstaan, het alleen de harde noodzakelijkheid was, die de legerleiding dwong met lagere eischen genoeg te nemen.

M. d. V. Ik dank U voor de verkregen gelegenheid het woord te voeren, en de vergadering voor het verleende gehoor.

De heer VAN TUIL: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! Dat ik het na de woorden, gesproken door den kapitein LINDEN *) als — in vergelijking met de meesten Uwer — betrekkelijk jong reserve-officier waag aan het debat deel te nemen, vind zijn oorzaak hierin, dat ik een getuigenis

*) Van dezen spreker is geen kopie ontvangen. (Red.)

wensch af te leggen in de eerste plaats nopens datgene, wat onder de jongere verlofsofficieren met betrekking tot het onderwerp van hedenavond leeft en voorts van een stem uit de praktijk.

Het eerste punt, waarin ik met den geachten inleider van meening verschil betreft de kwestie van den dwang bij de aanwijzing van degenen, die tot kader zullen worden opgeleid, zoowel als bij de voortgezette opleiding der verlofsofficieren. Ik zou dwang alléén willen toegepast zien als noodzakelijk kwaad. Speciaal nu, zooals hedenavond genoegzaam is gebleken, de voortgezette opleiding nog van meet af aan moet worden opgebouwd, lijkt het mij allermint het oogenblik om met dwang te beginnen. Laat men eerst eens afwachten, wat met vrijwillige deelname valt te bereiken. Dwang wekt tegenzin en kan zoo noodig nog altijd worden toegepast. De *geest*, waarmede het personeel is bezielde, dat is het waar het op aan komt.

We moeten hebben *toewijding* voor de zaak en die verkrijgt men niet met dwang. Waar dwang is wordt aan den geest en de toewijding te kort gedaan. Straks zal ik nog wel gelegenheid hebben daar nader op terug te komen.

Wat in de tweede plaats betreft den eisch van den inleider, dat de verlofsofficier in het bezit moet zijn van een eindexamen diploma 5 j. c. of gymnasium, ben ik het geheel eens met den kolonel VAN DAM VAN ISSELT en den kapitein KLEIN. Deze diploma's geven misschien waarborg van voldoende theoretische ontwikkeling maar het staat nog geenszins vast, dat de bezitter de persoonlijke eigenschappen heeft om op te kunnen treden als militair, als aanvoerder. Bovendien zou ik de vraag willen stellen, hebben dan alle beroepsofficieren die diploma's. Mannen als de generaal VAN DER HEIJDEN, naar ik meen de generaal VAN HEUTSZ en de tegenwoordige Minister van Financiën COLLN, waren toch niet in het bezit van dat diploma en zijn toch figuren, die in onze Indische Krijgsgeschiedenis uitblinken. En dan onze officieren afkomstig uit *Kampen*, ook die hebben genoemde diploma's niet. Daarom begrijp ik niet, dat men ze wel voor de verlofsofficieren zou eischen.

Ook wat de inleider heeft opgemerkt bij zijn eischen betreffende de maatschappelijke positie van den verlofs-hoofdofficier, doet mij vreezen, dat hij daarbij wat al te streng te werk gaat. Ik denk aan het voorbeeld, dat het voor een bankdirecteur minder aangenaam zou zijn, te staan onder één zijner employé's, een verlofshoofdofficier.

Ook hier komt het op de persoonlijke eigenschappen aan. Het is zeer goed mogelijk, dat iemand, die als bankdirecteur een op den voorgrond tredende persoonlijkheid is, als militair, als aanvoerder onbruikbaar zou blijken. Een stelsel waarbij de leidende figuren uit de burgerwereld tevens leidende figuren zijn in de militaire wereld is zelfs niet wenschelijk. In den oorlog valt toch nog altijd het grootste percentage der slachtoffers onder de officieren.

Past men genoemd stelsel toe, dan wordt de bloem van de natie in oorlogstijd weggerukt. Ditzelfde argument heb ik ook eens aangevoerd in een debat met den kolonel MEERENS, die in zijn legerstelsel zelfs de geheele weermacht uit de intellectueelen wilde recruteeren.

Deze leidende personen kan men in oorlogstijd in hun burgerfuncties reeds niet missen en nog veel minder kunnen zij na afloop van den oorlog worden ontbeerd, want dan zouden, als de economische wederopbouw moet beginnen, de geschikte krachten niet te vinden zijn. In de landen, die aan den afgeloopen oorlog hebben deelgenomen is dit dan ook gebleken.

Uit het hart gegrepen was mij wat de kapitein KLEIN heeft gezegd in verband met het geven van instructie door de verlofs-officieren. Ik heb het voorrecht hier in *Den Haag* bij den Kaderlandstorm als instructeur werkzaam te zijn en heb daarbij de ervaring opgedaan, dat het voor den verlofs-officier uiterst gewenscht is als zoodanig op te treden, aangezien men op deze wijze prachtig op de hoogte blijft en contact houdt met het leger. Men is genoodzaakt zijn reglementen bij te houden en ze toe te passen.

Bovendien is deze taak zoo belangrijk met het oog op den geest in het leger en hier kom ik even terug op wat ik zoo straks heb te berde gebracht.

Bij verschillende politieke partijen met name bij de S. D. A. P. in haar jeugdverenigingen ziet men maar al te goed de beteekenis in van de waarheid: „Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst”. En dat moeten wij bij het systeem der vooroefeningen benutten. Juist daar hebben wij de gelegenheid de nationale gedachte op den voorgrond te brengen en een goeden nationalen geest en toewijding bij de jongelui aan te kweeken, wat in den tegenwoordigen tijd zoo zeer noodig is. Men brengt dan tevens dien goeden geest over in de weermacht.

Even wil ik nog uitweiden naar aanleiding van het gesprokene door den kapitein VAN DAM over de Handelshoogeschool. Onder de jongelui bij den Kaderlandstorm zijn verscheidene leerlingen der Handelshoogeschool. Van hen heb ik vernomen, dat de resultaten dier school niet zoo mooi zijn als de heer VAN DAM deed hooren.

Velen brengen het niet tot het eerste examen „Handels-economie”, de meesten laten het daarbij zitten en studeeren niet af. Ook met degenen, die afgestudeerd zijn, waren de resultaten niet onverdeeld gunstig. Men heeft mij verteld, dat in leidende bank- en handelsscholen in Indië het diploma niet meer op zoo hoogen prijs wordt gesteld, daar vele bezitters wel over groote theoretische kennis beschikken, maar voor de praktijk staan hun de handen verkeerd.

Tenslotte wensch ik nog iets in het midden te brengen over het eigenlijk systeem van opleiding van den heer GEERKE, over dit punt hebben wij in onze vereeniging van verlofsofficieren elkander al eens meer aan de groene tafel ontmoet. Ik kan mij niet voorstellen, dat de heer GEERKE als onderwijzman met cursussen zooals hij zich die denkt genoeg kan nemen. Voor mij is opleiding theoretische kennisname van de stof gepaard met practische toepassing.

Dat moet samen gaan wil er van een goede opleiding sprake zijn. De heer GEERKE wil van de drie weken opkomst onder de wapenen één week theorie en twee weken praktijk. Dat gaat goed als men zooals de heeren, die dezen zomer onder de wapenen zijn geweest, troepen ter beschikking krijgt. Maar in de toekomst zullen ook talrijke verlofs-

officiëren het zonder troepen moeten doen, omdat die niet in voldoende mate aanwezig zijn. Voor hen zou ik willen 's morgens theorie en 's middags toepassing op de kaart of zelfs (onderling) in het terrein van wat 's morgens behandeld is. Ook met zijn opvatting betreffende de winterbijeekomsten kan ik niet mee gaan. Ik sta wat dat betreft geheel aan de zijde van den kapitein ALTING VON GEUSAU.

Mijn ervaring van de winterbijeekomsten, het spijt me het te moeten bekenen, is anders geweest dan van den heer VAN DAM en anderen, ik heb er niet veel geleerd. De winterbijeekomsten in den tegenwoordigen vorm zou ik dan ook liefst zien vervallen en als vereenigingsman, ik kom er recht voor uit, zou ook ik ze gaarne in handen van de Vereenigingen van verlofsofficiëren willen zien. En ook al worden ze gehandhaafd, dan zou het moeten zijn geschoeid op den voet, zooals de bijeekomsten, waarvan de kapitein LAMBOOY sprak, die in 1919 werden gehouden. Deze gingen uit van de afdeelingen der ARKO en van de Vereeniging van Verlofsofficiëren en stonden onder leiding o.a. van de kapiteins LAMBOOY en ALTING VON GEUSAU. Die avonden waren zeer leerrijk, daar werd op de kaart na een theoretische inleiding de zaak toegepast, daarbij staken we de noodige kennis op en leerden we *doen*. En dat moeten wij reserveofficiëren hebben, practijk.

Ik heb dit hier niet gezegd om genoemde heeren te vleien daarvoor kennen ze mij genoeg.

Kapitein LAMBOOY heeft vanavond gezegd, dat tijdens bedoelde avonden de belangstelling daalde. Dat is waar, maar men mag niet vergeten, dat ze gehouden werden in den tijd, dat het malaise was in de kringen der verlofsofficiëren, onmiddellijk na de demobilisatie, toen zij zich door het legerbestuur geheel losgelaten gevoelden.

Verleden jaar is er weder zoo'n avond gehouden en toen was de opkomst ook beter. Hiermede ben ik aan het einde, van wat ik mij voorgesteld had te berde te brengen.

Ik dank U Mijnheer de Voorzitter voor de gelegenheid mij daartoe geschonken en U mijne Heeren voor de aandacht die U mij hebt willen schenken.

De heer GERKE: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Naar aanleiding van de meeningen van de vorige sprekers zij het mij vergund nog enkele opmerkingen te mogen maken.

De kolonel VAN DAM VAN ISSELT komt op tegen mijn tweede stelling. De geachte debater vindt het eischen van het eind-diploma H. B. S. 5 j. c., Gymnasium of daarmee gelijk te stellen inrichting van onderwijs niet noodzakelijk, zelfs niet wenschelijk. De redenen welke hij opgeeft hebben mij niet tot zijn zienswijze kunnen bekeeren. Ik blijf het een groot voordeel achten wanneer de gewone soldaat in den reserve-officier zijn meerdere ziet ook wat betreft algemeene ontwikkeling. Ik heb in de mobilisatiejaren meer dan eens kunnen opmerken dat het gebrek aan overwicht op den troep voor het grootste gedeelte veroorzaakt werd door dat de soldaat in den officier die boven hem gesteld was niet altijd zag zijn meerdere in kennis. In algemeene ontwikkeling moet de reserve-officier de gelijke zijn van den beroeps-officier. Men moet de uitdrukking niet meer kunnen hooren: „het is maar een reserve-officier”. In Frankrijk, in Denemarken, in België, voorheen in Duitschland, stelde men dezelfde eischen die ik voorstel voor ons land. Men is er daar diep van doordrongen dat de algemeene ontwikkeling vooraf moet gaan. Een der volgende sprekers heeft mij opgemerkt dat onder de miliciens van een lichte slechts 494 jongelui voorkwamen die in het bezit waren van de door mij gevraagde diploma's. Maar hij laat daarbij degenen die op een gelijke ontwikkeling kunnen bogen buiten rekening; en dat zijn er toch ook nog wel een 200.

Dat er bezwaren geopperd zouden worden tegen mijn 5e stelling, waarbij de wenschelijkheid wordt uitgesproken van beperking van den duur der perioden van opkomst, heb ik verwacht. Ik vind twee weken zeer weinig, uit een militair oogpunt zou ik ook de voorkeur geven aan drie weken in het jaar of zes weken eens in de twee jaar. Maar voor oudere reserve-officieren is deze regeling te bezwarend. De tweede-luitenants wil ook ik drie weken per jaar laten verschijnen. Voor gehuwden is het te moeilijk. Het betere is vaak de vijand van het goede, men zij toch niet te veel

eischend zoodat de oudere reserve-officier den dienst als een te groote last gaat beschouwen. Natuurlijk kan ik mij met de sorteeringmethode zeer goed vereenigen.

Wat de woorden betreft gesproken over de reservetroepen meen ik te mogen opmerken dat door mij niet is besproken een legerorganisatie maar een voortgezette-opleiding der verlofsofficieren. Persoonlijk betreur ik dat de herhalings-oefeningen zijn ingekrompen tot een tweetal. Ik ben echter vast overtuigd dat van een wetswijziging waarbij het aantal herhalingsoefeningen wordt uitgebreid voorloopig geen sprake kan zijn. Wij moeten rekening houden met het mogelijke en niet op veranderingen aandringen die nimmer door de Volksvertegenwoordiging aangenomen zullen worden. Een der volgende sprekers sprak erover dat ik verzuimd heb de moeilijkheden te vermelden waarin de Regeering zich bevindt. Wordt er aangedrongen op een vermeerdering van herhalingsoefeningen dan vermeerderen we de reeks der moeilijkheden met een zeer groote.

Natuurlijk was het mij zeer aangenaam de instemming te vernemen van den heer ALTING VON GEUSAU met mijn tweede stelling. Hem en allen die het hierin met mij eens waren mijn dank! Wanneer hij vermeldt dat de drie weken opkomst noodzakelijk zijn voor de herhalingsoefeningen van de manschappen, wil ik een stap in zijn richting doen. Men late dan de reserve-officieren die voor de herhalingsoefeningen onder de wapenen komen die drie weken dienen, maar hen die bij de vervolgoefeningen worden opgeroepen kunnen volstaan met twee. Wanneer er bij de opkomst nog tijd over is voor theoretische lessen, dan gebruike men dien tijd. De geachte spreker laat zich in zeer afkeurenden zin hooren over de wintercursussen. Maar hij vergeet dat ik deze geheel wil veranderen. En geschiedt dit in mijn geest dan geloof ik nog altijd dat men er veel goeds van kan verwachten. Het zijn geen vrijwillige cursussen meer; er bestaat dan een nauw contact tusschen voordrager en toehoorder, een bepaalde hoeveelheid stof wordt afgewerkt, de zoo nadeelige overhaasting wordt vermeden. Hij zal mij ten goede willen houden dat ik met klem opkomen moet tegen

de volgende uitdrukking: „dat er niettemin nog vele voorstanders van de winterbijeenkomsten zijn, o.a. de heer GEERKE, moet daaraan worden toegeschreven dat het een gemakkelijker manier is om aan verplichtingen te voldoen dan het gedurende een week langer opkomen onder de wapenen”. Laat ik hem, waar hij mij met name meent te moeten noemen onder hen die aan een gemakkelijker weg de voorkeur geven en een week willen bekorten, mededeelen, dat het opkomen, behoudens één uitzondering, voor mij in de twintig jaar dat ik reserve-officier ben steeds een genoeg is geweest. Niet omdat de cursussen gemakkelijker zijn geef ik er de voorkeur aan, maar omdat ze uit een onderwijs-oogpunt beter zijn prefereer ik ze. En worden ze goed ingericht dan zijn ze ook voor den reserve-officier niet gemakkelijker, zooals sommigen schijnen te meenen, want er zal nog menig uurtje aan de voorbereiding besteed moeten worden door de deelnemers. Men vergete niet dat in mijn stelsel de cursussen alleen gevolgd worden door hen die zich voor verdere opleiding tot den hooger rang beschikbaar gesteld hebben. Waar ik de toelage wil zien toegekend aan hen die de cursussen bijwonen, wil de heer VON GEUSAU deze pas zien toegekend wanneer de geschiktheid voor kapitein verkregen is. Dit komt me wel wat laat voor. Zoo zou een reserve-officier een te langen tijd dienen zonder toelage. Ook de voorbereidende studie kan m.i. aanspraak maken op de toelage. Iets nieuws zou dit niet zijn. Immers zij die studeeren voor de belastingen, voor de posterijen zijn immers ook in het genot van een toelage?

De heer VAN VOORST EVEKINK stelt mij de categorische vraag hoe te handelen wanneer er zich niet voldoende deelnemers voor de Voortgezette Opleiding beschikbaar stellen. In dat uiterste geval zal men zijn toevlucht moeten nemen tot aanwijzing. Met zeer veel genoeg en ik kennis van zijn meening over de bevordering van verlofs-aanvoerders. Zeer zeker zou de animo om deel te nemen aan de cursussen vergroot worden wanneer de bevordering spoediger dan thans het geval is kan geschieden. Wanneer b.v. de majoor-rang bereikt kon worden op veertigjarigen leeftijd zou dit

in het belang van onze weermacht zijn en een sterke prikkel vormen voor de reserve-officieren.

Den heer KLEIN moet ik opmerken dat in mijn voordracht wel degelijk is naar voren gebracht het noodzakelijke van innige samenwerking tusschen beroeps- en reserve-officieren. Uit welke categorieën wil de heer KLEIN de reserve-officieren trekken? In hoofdzaak uit hen die in de burgermaatschappij een leidende positie innemen. En daar wil ik ze ook uit halen, juist zooals hij. Maar op twintigjarigen leeftijd heeft men die positie nog niet, dus moet men hen kiezen van wie het te verwachten is dat zij het in de toekomst zoover zullen brengen en daarom heb ik in mijn tweede stelling de bestreden eischen gesteld. Zij geven toch eenige waarborg dat de bezitters ervan in de toekomst een behoorlijke positie zullen bekleeden. De heer KLEIN zegt dat ik het geheele corps onderwijzers uitsluit! Alweer volkomen er naast! Het zal hem toch wel bekend zijn dat in de opleiding voor onderwijzers een groote verandering heeft plaats gehad en de eischen heel wat verzaamd zijn. Ik kan me best voorstellen dat het onderwijzersexamen gelijk het nu is voorgeschreven zal vallen onder de examens die gelijk gesteld worden voor de toelating tot de scholen voor Verlofs-officieren met de eind-examens H.B.S.5-j. c. De meening van den heer KLEIN over de mindere waardeering in het praktische leven van de eind-examens H.B.S. is voldoende weerlegd door den heer VAN DAM. Wil de heer KLEIN hem niet gelooven, laat hij dan eens gaan informeeren bij de groote handelsinrichtingen. Ik twijfel er dan niet aan of hij zal heel gauw moeten toegeven dat hij in dit opzicht allerminst op de hoogte van de werkelijke toestand is geweest. Wat mijn woorden over de instructie bij den Vrijwilligen Landstorm betreft ik heb niet gesproken over het niet voldoen van reserve-officieren, ik heb mijn twijfel uitgesproken over de mogelijkheid of men in de toekomst een voldoende aantal instructeurs hiervoor onder de verlofs-officieren zou kunnen krijgen. Waar de oefeningen veel tijd kosten geloof ik niet dat de oudere reserve-officieren dezen kunnen geven. Vandaar dat ik er in de toekomst weinig van verwacht. Nu heeft

men de beschikking over reserve-officieren die profiteeren van de mobilisatie ondervinding en hebben er velen door den slechten tijd waarin handel en industrie verkeerden uren beschikbaar; maar dit zal anders worden.

De bezwaren van den heer VAN TUIL meen ik bij de bespreking van de vorige heeren reeds weerlegd te hebben. En zoo ook die van den geachten heer LAMBOOY. Den heer VAN DAM breng ik mijn dank voor zijn ondersteuning van veel wat ik als wenschelijk naar voren heb geschoven. Vooral waar deze steun kwam van iemand die in een handelscentrum midden in het openbare leven staat, was mij hetgeen hij te berde bracht bijzonder aangenaam.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen U nogmaals mijn dank te moeten brengen voor de mij in deze Vereeniging geschenken gelegenheid mijn meening over de Voortgezette Opleiding te kunnen uiteenzetten. Mijn dank eveneens aan de verschillende heeren die op zoo waardige wijze aan het debat hebben deel genomen en hun belangstelling in het zoo urgente vraagstuk hebben betoond. Mogen de gehouden besprekingen er toe bijdragen een spoedige goede oplossing te vinden.

De VOORZITTER: Mijne Heeren. Het lag voor de hand dat het Bestuur — toen het besloot het onderwerp van dezen avond aan de orde te stellen — in de eerste plaats gedacht heeft daarvoor den heer GEERKE uit te noodigen, die als Voorzitter van de Algemeene Vereeniging van Verlofs-officieren der Nederlandsche Land- en Zeemacht, reeds zoo menigmaal is opgetreden als voorvechter voor de belangen van de verlofs-officieren.

Wie „De Verlofs-officier”, orgaan van genoemde vereeniging, leest, zal daarin tal van stukken van zijn hand hebben ontdekt, waarin hij telkens aandringt om, naast een goede opleiding tot verlofs-officier, vooral toch ook de voortgezette opleiding niet te vergeten.

Dit behoeft geen verwondering te baren. Het instituut der verlofs-officieren heeft immers een verhoogde beteekenis verkregen, door de ter wille van de bezuiniging doorgevoerde vermindering van het aantal beroepsofficieren. Meer nog

dan vroeger, zal de aanvoering ook in de hogere rangen, bij reserve-officieren moeten berusten, waaruit van zelf volgt, dat hooge eischen zullen moeten worden gesteld aan de militaire bekwaamheid en practische geschiktheid van het verlofspersoneel.

Dit is dan ook de reden, dat het Bestuur vermeend heeft dit zeer actueele onderwerp in de Vereeniging te doen behandelen. Een woord van dank aan de sprekers van hedenavond die het Bestuur daarvoor hulde hebben gebracht.

Het Bestuur heeft in den heer GEEFKE den persoon gevonden, die op uitnemende, heldere en zaakkundige wijze het onderwerp heeft ingeleid en zijne stellingen heeft verdedigd. Dat hij bij de debaters personen heeft ontmoet, die zijn denkbeelden niet geheel onderschrijven, behoeft ons geenszins te verwonderen, gezien de groote moeilijkheden die aan een juiste oplossing van het zoo belangrijke, doch inderdaad zoo moeilijke vraagstuk verbonden zijn.

Naar mijn meening is uit het hedenavond behandelde duidelijk op den voorgrond getreden dat, wil men in tijden van gevaar kunnen rekenen op een deugdelijk, volledig voor zijn taak berekend verlofspersoneel, men in vreedstijd andere wegen zal moeten inslaan dan tot nu toe gevolgd werden. Trouwens de verlofsofficieren zelve hebben reeds jaren lang aangedrongen op een behoorlijke regeling van de voortgezette opleiding en vorming voor den hooger rang. In dit verband is de benoeming van de commissie voor de opleiding van het verlofspersoneel — de hedenavond meermalen genoemde Commissie WITERT — zeer toe te juichen. In deze commissie worden de beteekenis, de verplichtingen, belangen en rechtmatige aanspraken van het reservepersoneel aan een grondige studie onderworpen.

Houdt men vast aan de noodzakelijkheid van een volledig voor zijn taak berekend verlofspersoneel — wie uwer zal dit niet doen — welnu, dan ook de volle aandacht geschonken aan een behoorlijke voortgezette opleiding. Moeten daartoe zwaardere dienstverplichtingen aan het verlofspersoneel worden opgelegd, men schrome niet hiertoe over te gaan. Maar dan zal ook de Staat zich offers, wellicht zware offers,

moeten getroosten om die dienstverplichtingen in overeenstemming te brengen met de persoonlijke belangen en de maatschappelijke positie van dit personeel. Zonder offers geen goede resultaten. Moge het legerbestuur bij het nemen van beslissingen, daarvan ten volle doordrongen zijn.

Thans rest mij nog de aangename taak allereerst den heer GEEKE uit uw aller naam hartelijk dank te zeggen, voor de wijze waarop hij het onderwerp heeft ingeleid, zijne meening heeft uiteengezet en de debaters heeft beantwoord. Een woord van erkentelijkheid aan de heeren die aan het debat hebben deelgenomen. En hiermede sluit ik, onder dankbetuiging voor uwe tegenwoordigheid, deze bijeenkomst.

NASCHRIFT.

Met het oog op het groot aantal debaters en de beperkte tijdruimte heb ik bij de discussie gemeend te moeten nalaten ook mijnerzijds het woord te voeren. Toch wilde ik gaarne ten aanzien van een paar punten uit het debat mede *mijn* meening doen kennen. Ik heb daarom het Bestuur verzocht — *bij uitzondering* — mij in het Orgaan eenige ruimte voor een kort naschrift te gunnen. Van de welwillend mij verleende vergunning maak ik dankbaar gebruik.

De opmerkingen, die ik onder de aandacht wilde brengen, houden verband met de stellingen 2, 3 en 5 van den Inleider.

Stelling 2 is door een paar debaters bestreden, omdat zij vreezen dat bij het handhaven van den daarin genoemden eisch de noodige stof voor de opleiding niet beschikbaar zal komen, oordeelende zij een algemeene ontwikkeling, verkregen door het met vrucht doorloopen hebben van het M. U. L. O. of van de eerste 3 klassen eener H. B. S. 5 j. c. voor den a.s. reserve-officier voldoende.

In het midden latende, of er voor hun bedoelde vrees inderdaad grond aanwezig behoort te worden geacht, wil ik protesteeren tegen hun opvatting, dat met den door hen bedoelden lageren eisch voor algemeene ontwikkeling volstaan kan worden. In onze tegenwoordige maatschappij wordt meer en meer de *algemeene ontwikkeling*, gewaarborgd door een diploma eindexamen H. B. S. 5 j. c. of Gymnasium, dan

wel door een der getuigschriften, die door de bevoegde macht als daarmede gelijkwaardig zijn erkend, als de noodzakelijke onderbouw beschouwd, waarop de jongelieden — die een plaats in den kring van intellectueelen wenschen te bereiken — de *speciale vorming* voor het vak hunner keuze kunnen aanvangen. Gaandeweg wordt voor allen, die den weg tot het bereiken van leidende en hoogere functiën willen inslaan, bedoeld peil van algemeene ontwikkeling geëischt.

Ook voor den beroepsofficier wordt die eisch gesteld¹⁾; en zulks terecht. Immers, het aanzien van den officiersstand en het overwicht, dat daarvan behoort uit te gaan, is alleen gewaarborgd, als bij den beroepsofficier aan zijn *vak*kennis een *algemeene* ontwikkeling ten grondslag ligt, die in den kring van intellectueelen gemeen goed is. De verlofsofficier nu, welke uit den aard der zaak in *militair*-wetenschappelijken zin altijd achter zal staan bij den beroepsofficier, zal — wil hij mogen verwachten in den kring der beroepsofficieren als gelijkwaardig kameraad te worden opgenomen — althans in *algemeen*-wetenschappelijken zin minstens de gelijke van hen moeten zijn. En bovendien mag de verlofsofficier niet *onder* het meer bedoelde peil blijven, omdat hij — hoe flinke persoonlijkheid hij ook moge wezen — tegenover zijn ondergeschikten, die op dat peil staan, niet volstaan kan met zijn meerdere — maar toch altijd nog

¹⁾ Een der bestrijders van stelling 2 heeft gezegd, dat zelfs niet voor alle beroepsofficieren (doelende op hen, van den H. C. afkomstig) de algemeene ontwikkeling van H. B. S. 5 wordt geëischt. Hij heeft daarbij echter over het hoofd gezien, dat in de latere jaren door de zorg van de Inspectie v.h. Mil. Onderwijs het peil van het onderwijs aan den H. C. telkens en telkens weer is opgevoerd geworden, niet alleen voor wat betreft de *militaire* vakken, doch ook wel degelijk voor wat aangaat de vakken, welke bestudeering de *algemeene* ontwikkeling moet verhoogen. Daarbij zat de bedoeling voor, gaandeweg — stap voor stap — te naderen het tijdstip, waarop de H. C. officieren zou afleveren geheel gelijkwaardig — zoowel in algemeen-wetenschappelijken als in militair-wetenschappelijken zin — aan die, afkomstig van de K. M. A.

Met het aandragen — als door denzelfden bestrijder terloops ter ondersteuning van zijn meening geschiedde — van namen als v. HEUTSZ, COLIJN en dergelijke *bijzondere* mannen, bewijst men natuurlijk *niets!*

matige — militaire kennis. Het overwicht, dat van hem uit kan gaan door zijn persoonlijkheid en door zijn meerdere militaire bekwaamheid, mag niet geschaad worden door een aan den dag tredend tekort aan algemeene ontwikkeling.

Is eenmaal erkend, dat het peil, kortweg aangeduid als H. B. S. 5 of Gymn., geëischt behoort te worden, dan komen men, althans *in beginsel*, van dien eisch niet af. Overwegingen, als de bovenaangestipte vrees voor onvoldoende hoeveelheid stof, mogen er wellicht het Legerbestuur toe doen besluiten *tijdelijk*, als overgangsmaatregel, met lagere eischen genoegen te nemen... men blijve den als juist erkenden eisch in het oog houden, verdoezele dien niet en streve steeds naar maatregelen, die tot het gewenschte leiden.

En zoo kom ik tot stelling 5. Heb ik wèl gehoord, dan vindt de Inleider 2 weken werkelijken dienst in de 2 jaren tekort en zou hij eigenlijk 3 weken wenschen. Hij meende genoegen te kunnen nemen met 2 weken, omdat het menigen verlofsofficier bezwaarlijk zou vallen zijn *geheelen* verloftijd onder de wapenen door te brengen. Hier is het dus de Inleider zelf, die water in zijn wijn doet en loslaat wat hij *noodig* oordeelt.

Ik acht al zulk gemodder uit den booze!

Laat toch, althans van *militaire* zijde, ronduit en vierkant gezegd worden wat *noodig* wordt geacht, wat de *minimum*-eischen zijn. Veiligheidshalve — met het oog op mogelijk afdingen — overvragen, is natuurlijk een minderwaardig bedrijf; doch prijs geven van het *noodige*, genoegen nemen met het *te geringe* is verraad aan de goede zaak. Of het 2 weken *kan*, dan wel 6 weken *moet* zijn, blijve hier onbesproken; maar waar ik den nadruk op wil leggen is, dat wat onontbeerlijk wordt geacht, ook geëischt behoort te worden.

Het opofferen van verlof. Dit brengt mij tot stelling 3. Natuurlijk is niet te verwachten — het is ook niet te vergen — dat een verlofsofficier jaarlijks zijn geheelen verloftijd opoffert ten behoeve van den militairen dienst. En daarom

moet het daarheen gestuurd worden, dat de Overheid — zoo in het Ambtelijke als in Handel en Industrie — vrijheid verleene om aan de militaire verplichtingen te voldoen *buiten* de verloven.¹⁾ Om het zoover te krijgen, zal — dat is zeker — een ontzettende weerstand zijn te overwinnen. En toch zal die tegenstand gebroken moeten worden; want, slechts als de bedoelde gelegenheid algemeen wordt opengesteld, zal er een voldoende aantal behoorlijk hun geoeffendheid onderhoudende verlofsofficieren aan het leger zijn te verbinden.

Het is duidelijk, dat de Regeering in deze behoort vóór te gaan. Trouwens, het Rijk is dan toch ook de allernaast belanghebbende! Provincie en Gemeente hebben te volgen. Men begripe, dat, indien niet Rijk, Provincie en Gemeente het voorbeeld geven, Handel en Industrie zeker zich onthouden. De verlofsofficier moet, bij het solliciteeren naar betrekkingen, *nergens* zich zien afgewezen, omdat hij wegens militairen dienstplicht extra afwezig zal zijn. Men beginne in alle takken van openbaren dienst ter zake coulant te zijn; gaandeweg zullen Handel en Industrie dan van zelf volgen.

Alzoo: ook in dit opzicht van *militaire* zijde een eisch gesteld; en wel deze: dat Rijk, Provincie en Gemeente den verlofsofficier vergunnen zijn militaire verplichtingen te vervullen, zonder of althans met slechts geringe inboeting van het hem toekomend verlof.

H. KEMPER.

STELLINGEN.

Op het convocatiebiljet was bekend gemaakt dat de Inleider de volgende stellingen zou verdedigen:

1°. Er dient een propaganda gevoerd te worden door niet beroeps-militairen waarin de noodzakelijkheid van een weermacht voor ons land wordt aangetoond.

2°. Voor opleiding tot reserve-officier moeten slechts

¹⁾ Wellicht kan een bekorting van het gebruikelijke verlof met $\frac{1}{3}$ of $\frac{1}{4}$ plaats vinden, omdat de in militairen dienst door te brengen tijd ontspanning voor lichaam en geest — dus opfrisching — oplevert.

jongelui worden aangewezen die in het bezit zijn van het eind-diploma Gymnasium, H. B. S. 5-jarigen cursus, of wel die kunnen aantoonen een daarmee overeenkomende ontwikkeling te bezitten.

3°. Het Rijk moet het zijn hogere ambtenaren mogelijk maken als reserve-officier te blijven doordienen.

4°. De tegenwoordig af en toe verschijnende Mededeelingen voor verlofs-officieren zijn onvoldoende voor het beoogde doel.

5°. De reserve-officieren behoeven slechts eens in de twee jaar gedurende twee weken in werkelijken dienst te komen.

6°. Het instellen van geconcentreerde cursussen voor het bereiken van den kapiteinsrang verdient geen aanbeveling. De opleiding hiertoe worde gegeven op wintercursussen die gedurende vier jaren gevolgd moeten worden.

7°. Een ruime toelage worde gegeven aan de 1e luitenants die zich voor het volgen van de cursussen beschikbaar stellen.

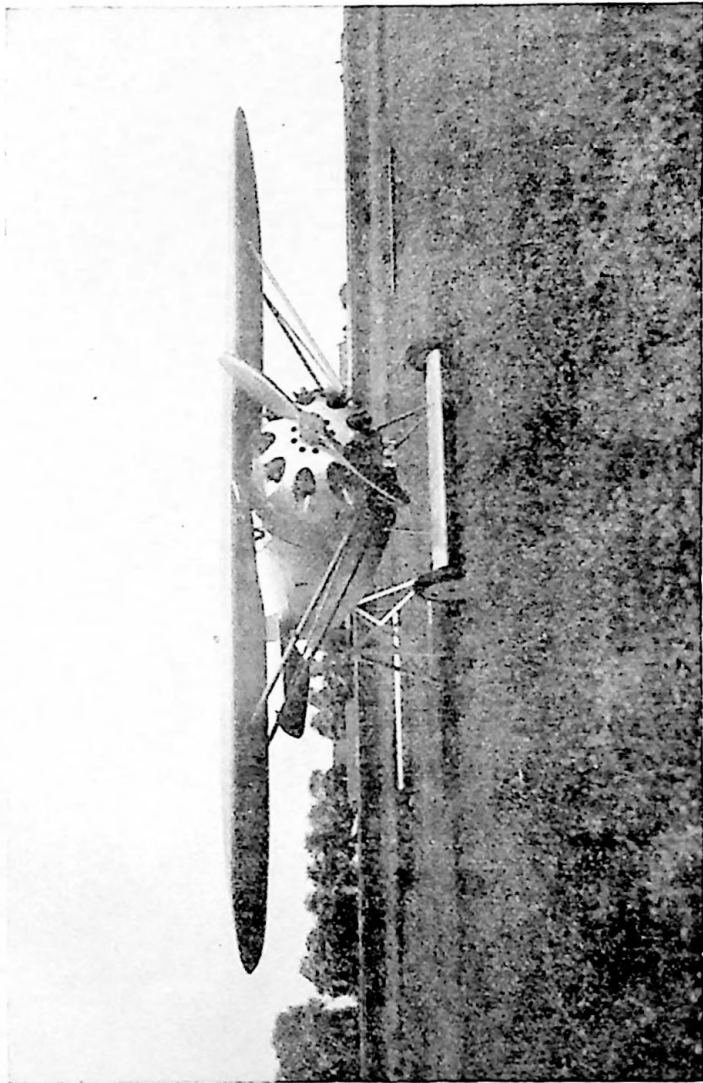
8°. De tegenwoordige winterbijeekomsten zijn niet ingericht tot voorbereiding van den hoogeran rang.

9°. De reserve-kapiteins dienen iederen winter een cursus te volgen, die maandelijks op één avond gegeven wordt. In de jaren dat zij niet voor practischen dienst onder de wapenen komen, moeten zij deelnemen aan een driedaagsche tactische oefening in het terrein, gedurende de zomermaanden.

10°. Tot voorbereiding van den Majooranrang is het volgen van een cursus van vier weken noodzakelijk te achten.

11°. De afvloeiing van actieve officieren maakt het zeer bezwaarlijk een voldoende aantal instructeurs voor de Voortgezette Opleiding te vinden.

12°. Het is wenschelijk een weerbelaasting in te voeren voor hen die op geenerlei wijze deel uitmaken van onze weermacht.

KOOLHOVEN 2-PERSOONS JACHT-VERKENNING VLIEGTUIG
MET 400 P. K. BRISTOL-JUPITER MOTOR

NATIONALE VLIEGTUIG-INDUSTRIE - 'S-GRAVENHAGE